

Gør en forskel
VIA Pædagoguddannelsen

Nr. 14 december 2018

VIA University College

PÆDAGOGISK EXTRAKT

**TEMA: Styring af
pædagogers praksis**

INDHOLD

5

02 Indhold

Leder

03 Få styr på styringen

Redaktørens klumme

04 Ikke til at styre på en (hel) tønde land ...

Retning og rammer styrker praksis

- 05 Grib muligheden
- 09 Styringens paradoks
- 12 Slip styringen

Retning og rammer styrker praksis

- 16 Flere visioner, tak
- 18 Pædagogisk metode skærper sikkerheden
- 21 Fakta om Brøset Violence Checklist (BVC)

Anmeldelser

- 22 Ny bogserie skal kvalificere arbejdet med de styrkede læreplaner
- 24 Flere nuancer på sproget, tak!

Lad styringen vokse nede fra

- 26 En pædagogisk erobring af evalueringsbegrebet
- 31 Pædagoger: "Evalueringer er meningsfulde, når de spiller sammen med den praksis, vi allerede har gang i ..."
- 33 Fra synsninger til databaseret viden
- 35 "Pædagoger vil ikke bare ha' udstukket manualer for, hvad de skal gøre ..."
- 39 Motivation og medbestemmelse driver værket
- 41 Skepsis bliver vendt til engagement, når pædagoger selv får lov til at sætte aftryk

Spids pen

- 45 Tvunget tilbud til tumlinger – en kritisk kommentar

Redaktionsansvarlig

Jeanette Ringgard Svendsen
jesv@via.dk

Layout

Lene Schaarup
lens@via.dk

Illustrationer

Anna Dea Djuraas
annadeadjuraas@gmail.com
Instagram: @feverinthebrain

Journalist

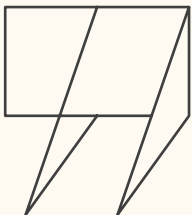
Hanne Duus
hd@via.dk

Produktion

VIA Kommunikation &
Internationalisering – 2018

ISSN:2246-7920

Der er så mange,
der gør sig kloge
på, **hvordan
pædagoger skal
arbejde ..."**

35

LEDER

Få styr på styringen!

Den pædagogiske styringsdagsorden handler om, hvordan vi bedst skaber frie, dannede mennesker, der udvikler kritisk sans og demokratisk sindelag. På den måde handler det meste pædagogiske arbejde om at styre børn, unge og brugere med forskellige udfordringer mod autonomi – og på den måde overflødiggøre pædagogens arbejde. Det er der en indbygget modsætning i. Barnet og den unge går med så længe, de har tillid. Hvis tilliden forsvinder, kan de i stedet føle sig manipuleret og underløbet og derfor gå deres egne – undertiden helt ustyrlige – veje.

Tillid er styringens vigtigste følgesvend

I den pædagogiske hverdag fungerer ledelse idéelt, når det lykkes at styre og rammesætte, så det pædagogiske personale kan tage professionelt ansvar, udfolde deres pædagogiske dømmekraft og udvikle praksis i institutionen. Også her er gensidig respekt og inddragelse afgørende for, om styringen fører til de ønskede resultater. I den institution, hvor styring sker for styringens egen skyld. Hvor styringen kommer for langt

væk fra kerneopgaven – og mest handler om at performe længere oppe i systemet. Der vil man kunne opleve en frygt for at fejle og et manglede mod til at gå nye veje hos medarbejderen. En sådan ufølsom styring vanskeliggør – eller forhindrer ligefrem – udvikling af den daglige praksis og dermed af institutionen. For 'hvad gør vi lige med det her' – og 'hvor er vi egentlig på vej hen'?

Manglende styring har konsekvenser

Når vi som samfund oplever, at styringen svigter – som fx den skandaløse svindel med Satspuljemidlerne, vi står midt i nu – så kan vi som borgere komme i tvivl om styringsteknologernes berettigelse. Vi mister tilliden til systemerne – 'for hvad er meningen, når det kan lade sig gøre at tage alle ved næsen på den måde', spørger vi hinanden? Samtidig med vores kritiske snakke er de styringsansvarlige formodentlig i gang med at udvikle mere styring. Flere sikre procedurer og vandtætte it-systemer, der skal forhindre en gentagelse. I ingen af de disse to strategier finder vi kimen til en frugtbar samfundsudvikling.

For oplever vi først, at styringen grundlæggende svigter – ja, så sætter det en række kædereaktioner i gang. Og vi risikerer, at styringen får utilsigtede konsekvenser for både den enkelte og samfundet. Konsekvenser og effekter, der sjældent kan rettes op på med mere af den samme slags styring.

Styring i og af pædagogers praksis

Det temanummer, du her kan scrolle igennem eller fordybe dig i, sætter fokus på styring i og af pædagogers praksis. Vi fortæller både om den politiske styring af det pædagogiske felt – om konsekvenser og effekter. Og vi kigger indad og ser på, hvordan pædagoger også selv er styringsansvarlige – både i forhold til de børn og borgere, de er ansvarlige for. Og for den måde de fortæller om og styrer sig selv i og med professionen.

Læs med i et temanummer, der er meget aktuelt, perspektivrigt og relevant.

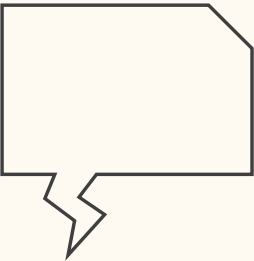
God læse- og diskussionslyst ■

OM

Af Susanne Tellerup
sute@via.dk

Uddannelseschef for
VIA Pædagoguddannelsen

KLUMME

Ikke til at styre på en (hel) tønde land ...

’Hun er ikke til at styre på en (hel) tønde land’, lyder et gammelt ordsprog. Og, ja – jeg ser det for mig: Et begejstret, engageret og helt igennem ustyrligt menneske, der træder sine egne stier gennem kornmark eller krat.

For ordsproget skaber – som andre gode ordsprog – fabelagtige billeder på nethinden. Og jeg associerer intuitivt det ustyrlige med noget progressivt og legende. Jeg tillægger det udisciplinerede og utæmmelige positive medbetydninger. Og jeg ser den ustyrlige, der render rundt på de mange tønde land, som en, der modigt går foran. En der skaber fremdrift – og lader kontrollen stækket tilbage.

Ret til at træde egne stier – eller værn mod unødige omveje?
Når vi i dette temanummer sætter fokus på styring af pædagogers praksis, ligger det lige for at bruge ordsproget som en slags kritisk dåseåbner. Vi kan bruge det sproglige billede til at kaste lys over, om og hvordan pædagogers vilkår påvirkes, hvis vi favoriserer styringen og svækker det ustyrlige.

I temanummeret spørger vi derfor, om de seneste års politiske styringsdiskurs frarøver pædagoger deres mulighed for frit at bevæge sig i en selvvalgt pædagogisk retning? Om pædagogers professionelle praksis og mulighed for at udøve faglige skøn er henvist til en snæ-

ver, indhegnet plet på de mange tønder land.
Men vi spørger modsat også, om rækken af politiske styrings tiltag – fx den aktuelle styrkede læreplan, faste sikkerhedsprocedurer på døgninstitutioner eller øget krav om dokumentation – er konstruktive og nødvendige faglige vejvisere. En kærkommen måde at guide og styre pædagoger på. En måde at give dem en klar kompasretning, så de undgår at fare vildt og gå unødige omveje.

Stemmer for og imod styring
Nogle af svarene på de mange styringsspørgsmål får du ved at lytte til de stemmer, vi giver plads i dette temanummer. Og lad os slå det fast med det

samme. De er ikke enige!
Thomas Sprogø, afdelingsleder i Fritidshuset Ellekær, ønsker flere politiske visioner og mere styring af fritidspædagogikken. ”For det er for svært at formulere præcist, hvad fritidspædagogikken skal”, siger han. I modsætning til ham peger dagtilbudspædagogerne på, at styringen har taget overhånd: ”Der er så mange, der har en mening om, hvad pædagoger kan og skal”, fortæller de.

Line Togsverd, ph.d. og dagtilbudsekspert kaster et analytisk blik på den nye dagtilbudslov og kravene til de styrkede læreplaner. Og hun hjælper os med at få øje på de åbninger i lovgrundlaget, der giver pædago-

ger mulighed for at (gen)erobre styringen.
I magasinet får du også indblik i, hvordan sikkerhedssystemer – trods indgriben i det pædagogiske arbejde – giver pædagoger en øget tryghed, når de går på arbejde. Og du får en opsang fra to studerende, der under overskriften ’slip styringen’ appellerer til, at pædagoger udfordrer den traditionelle professionsforståelse og tør styre direkte efter nye, spændende jobområder, hvor de kan sætte deres kompetencer i spil.

Rigtig god fornøjelse ... ■

OM

Jeanette Svendsen
jesv@via.dk

Lektor på VIAPædagoguddannelsen
og redaktør af Pædagogisk Extrakt

Følg os også på **Facebook** og kom med idéer til temaer, vi skal tage op. Har du selv en vigtig historie at fortælle, så tøv ikke med at kontakte os!

Glæd dig også til kommende temanumre:

Forår 2019:
Dannelse i en TECH-tid

Efterår 2019:
Længe leve legen ...

PÆDAGOGER, STYR JER LIGE ...

Af Line Togsverd, phd., lektor VIA Pædagoguddannelsen samt VIA Profession og uddannelse

Grib muligheden

– og tag medansvar for styringen

Den nye dagtilbudslov og den styrkede læreplan er udtryk for en politisk opbakning til pædagogers faglighed. Det er en tiltrængt opblødning af et ellers stærkt styringsparadigme og en uskøn kritik af hippi- og rundkreds-pædagogikken. Det store spørgsmål er nu, hvordan ledere og pædagoger griber de nye muligheder for selv at sætte et kvalitativt aftryk på de styrkede læreplaner.

Pædagogik er en praksis, der altid rummer valg og fortolkninger. Det vil som regel være muligt at fortolke og handle anderledes, og der vil være gode grunde til det. Uden at det dog betyder, at alt er lige godt.

At pædagogik har denne åbne karakter, er af og til blevet forstået som mangel på retning, systematik og tydelighed. Derfor har både pædagogernes faglige organisationer og deres arbejdsgivere i de sidste 15 år været optagede af at understøtte retning, tydelighed og systematik

– en højere grad af professionalisering. Mange kommuner og institutioner har indført forskellige evaluerings- og dokumentationsmetoder og skemaer, forskellige koncepter og programmer ud fra en forhåbning om, at de kan skabe den systematik og det vidensgrundlag, der skal til for at professionalisere og herigen-nem højne kvaliteten i det pædagogiske arbejde. Bestræbelserne har været at vidensbasere praksis og komme synsninger til livs.

PÆDAGOGER, STYR JER LIGE ...

Læreplanernes mål om at styre og styrke fagligheden

Indførelsen af læreplanerne på daginstitutionsområdet er et godt eksempel på denne bestræbelse på professionalisering. Med indførelsen af den pædagogiske læreplan i 2004, indførte man også en ny form for styring af den pædagogiske sektor, nemlig målstyring. Man bad institutionerne beskrive deres praksis i ydelser – læring – som man så kunne sætte mål for. Dermed indførte man også en ny form for logik, nemlig den, at der kan og skal sættes konkrete og målbare mål for pædagogikken, som det så drejer sig om at indfri (Ellegård 2006; Ahrenkiel 2015; Togsverd 2018).

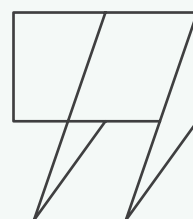
Målstyring er i sin rendyrkede form en relativt teknisk, instrumentel forståelse af pædagogik. En pædagogik, hvor den dygtige pædagog er den, der styrer, tilrettelægger og gennemfører aktiviteter efter på

forhånd definerede mål og metoder. Og hvor der primært er fokus på, hvad voksne skal gøre i forhold til barnet, så børnene får lært noget bestemt og målene opfyldes.

Målstyring kan give for entydigt fokus på mål og læring

For nogle pædagoger har læreplansarbejdets styringslogik givet mening. Fordi det har givet en oplevelse af retning i arbejdet og fordi fagligheden er blevet synlig. Men mange har også oplevet det massive fokus på læring og læringsmål som en betydelig reduktion af deres faglighed. For når der kommer fokus på opfyldelse af læringsmål, som man har defineret og beskrevet på forhånd, kommer man også til at fokusere på de dele af hverdagslivet, som er lette at synliggøre som læringsaktiviteter.

Meget af fagligheden bliver, upågtet al den pædagogik, som foregår i rutinesituationer, i bør-

Der er for første gang formuleret et pædagogisk grundlag, som læreplansarbejdet skal stå på. **Et værdigrundlag, som fremhæver FNs børnekonvention og børns principielle ret til leg og medbestemmelse.**

OM

Line Togsverd
lto@via.dk

Lektor og ph.d. VIA Pædagoguddannelsen

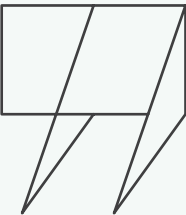
Line er desuden tilknyttet Center for Daginstitutionsforskning og forsker i pædagogers faglighed: Hvordan man kan forstå og udvikle den, og hvordan de politiske bestræbelser på at styre den, udfolder sig.

Line har bidraget med ph.d.-afhandlingen: "Da "kvaliteten" kom til småbørnsinstitutionerne" samt en række artikler og bøger om relationerne mellem pædagogik, profession, viden og styring.

PÆDAGOGER, STYR JER LIGE ...

Mange af daginstitutionsfeltets aktører vejrer morgenluft og kan se store muligheder i den nye lov og i det pædagogiske grundlag.

nenes leg, samspil og fællesskaber, bliver ikke bemærket eller påskønnet. Og det pædagogiske projekt – den brede dannelses- og socialiseringsopgave daginstitutionerne har – amputeres. De fleste pædagoger vil nødigt se sig selv, som nogle, der producerer børn, som er skåret efter samme skabelon – de samme foruddefinerede læringsmål. Derfor har mange pædagoger oplevet og fortalt om en stigende grad af ydre detailstyring og en række skal-opgaver, de ikke nødvendigvis oplever som meningsfulde. De oplever, at den styring, som læreplansarbejdet har bragt med sig, kommer til at stå i vejen for, at de kan træffe gode pædagogiske valg. Og at børnelivet i for høj grad underlægges konkurrencestatens interesser – fx fokus på læring og test – mens vi glemmer, at daginstitutionerne først og fremmest udgør rammen om det hverdagsliv, der leves. Om barndommens liv og leg.

Soleklart pædagogisk grundlag – med barnet i centrum
I det perspektiv er det en glædelig nyhed, at vi har fået en ny dagtilbudslov, som på mange måder repræsenterer et nybrud. Selvom loven må siges at befæste det politiske og styringsmæssige fokus på små børns læring – et fokus, der har præget feltet i hvert fald siden pisachokket – så rummer lovens aftalegrundlag og de centrale dokumenter også en soleklar politisk markering: Dagtilbuddene udgør en ramme om små børns liv, som skal rumme andet og mere end målbar kompetenceudvikling (Togsverd 2018). Pædagogerne har ansvar for at skabe miljøer, der understøtter barndommens leg og det gode børneliv. Og der er for første gang formuleret et pædagogisk grundlag, som læreplansarbejdet skal stå på. Et værdigrundlag, som fremhæver FN's børnekonvention og børns principielle ret til leg

og medbestemmelse. Og som betoner, at pædagogik og læreplansarbejde skal understøtte børns fællesskaber, perspektiver, engagementer og initiativer, der ses som værdifulde i sig selv. Dannelse kommer desuden til at stå centralt i dagtilbudslovens formålsparagraf: »§ 7. Dagtilbud skal fremme børns trivsel, læring, udvikling og dannelse gennem trygge og pædagogiske læringsmiljøer, hvor legen er grundlæggende, og hvor der tages udgangspunkt i et børneperspektiv. I aftalegrundlaget, der er vedtaget på tværs af et næsten enigt folketing, har partierne bag aftalen eksplicit formuleret, at der er "behov for initiativer om eksempelvis færre og klogere dokumentationskrav, som kan medvirke til at sikre, at vi fortsat kan levere velfærd af høj kvalitet til forældre og børn, og som samtidig sikrer, at det pædagogiske personale bruger deres

Artikler og bøger af Line Togsverd

- Pædagogiske ballader – perspektiver på pædagogens fag og faglighed
- Læreplaner på et pædagogisk grundlag, i: Den styrkede pædagogiske læreplan. Grundbog til dagtilbudspædagogik.

Lyt til podcast

Lyt også til BUPLs podcast **her**, hvor Line Togsverd fortæller, hvordan fortællinger ruster pædagoger til læreplansarbejdet.

PÆDAGOGER, STYR JER LIGE ...

arbejdstid på opgaver, som er relevante for kerneopgaven. Det er magtpåliggende for aftaleparterne, at både stat, kommuner og institutioner ikke pålægger dagtilbuddene og det pædagogiske personale yderligere dokumentationskrav, skemaer, procedurer og registreringer.” Der står også, at evalueringer og dokumentationer skal foregå på en måde, der lever op til det pædagogiske grundlag.

Ny lov kalder på konkret handling

Mange af daginstitutionsfeltets aktører – BUPL, pædagoger, forskere, ledere og forvaltere – vejrer morgenluft og kan se store muligheder i den nye lov og i det pædagogiske grundlag. Loven angiver en tydelig retning og giver samtidig også plads til det faglige skøn, til den pædagogiske faglighed og professionsforståelse. Faktisk en stor tillid til den pædagogiske profession og dens faglighed.

Det er tiltrængt efter mange års underkendende og nedsættende kommentarer om hippiepædagogik, rundkredspædagogik og pasning. Og efter en periode med intensiveret styring af området og pædagogernes faglighed.

Det store spørgsmål er, hvordan pædagogerne og deres ledere får grebet mulighederne. For selvom der i lovtekst og aftalegrundlag er udstukket en retning og nogle muligheder, så er det ikke automatisk sådan, at dens intentioner føres ud i livet. Det kræver opmærksomhed, mod, tid og faglighed, når pædagoger og ledere i fællesskab skal arbejde med det pædagogiske grundlag og udvikle måder at dokumentere og evaluere, så det giver mening for dem selv og de børn, de har et medansvar for at danne. Det kræver, at man prioriterer løbende. At man spørger, hvornår pædagogikken, men også de forskellige værktøjer og redskaber, som man måske tidligere har anvendt, understøtter, at det der foregår, er god pædagogik (Togsverd 2018; Togsverd m. fl 2017a; 2017b; 2017c.) ■

PÆDAGOGER, STYR JER LIGE ...

Af Line Togsverd, phd., lektor VIA Pædagoguddannelsen samt VIA Profession og uddannelse

Styringens paradoks

Den nye dagtilbudslov udtrykker en ambition om igen at sætte leg og dannelse på dagsordenen i danske dagtilbud – og dæmme op for noget af den styring, som ellers har været pålagt pædagogerne. Men for kommunerne er det ikke nødvendigvis et tiltrækkende scenarie at give slip på dokumentations- og styringstøjlerne.

Kommunalbestyrelserne – og det vil i praksis sige kommunernes børn- og ungeforvaltninger – har siden læreplanernes indførelse i 2004 haft tilsynet med læreplansarbejdet. Og det tilsyn har været rammesat af de såkaldte økonomiaftaler mellem regering og kommuner. I økonomiaftalen for 2010 forpligtede kommunerne sig på at dokumentere effekter og resul-

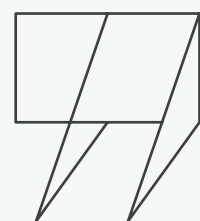
tater af daginstitutionspædagogikken på måder, som kan sammenlignes. I kommunerne har det i praksis medført et tiltagende fokus på kvantificerbare målinger af kvalitet. Det betyder i praksis, at man har indkøbt eller udviklet metoder til digitale kortlægninger af børns kompetenceudvikling. At man har fokuseret på dataindsamling, på datainformeret ledelse

og lavet omfattende omorganiseringer, der kan understøtte dataindsamling. Både en rapport fra KORA Review af Resultatbaseret styring og min egen forskning dokumenterer på den måde, hvordan målstyring og økonomiaftaler har ført til en relativt omfattende styring. Og der findes næppe den kommune med respekt for sig selv, der ikke kan mønstre

PÆDAGOGER, STYR JER LIGE ...

Der findes næppe den kommune med respekt for sig selv, **der ikke kan mønstre et veludviklet kvalitetsrapporterings-system.**

et veludviklet kvalitetsrapporteringsystem. Et system, hvor data, der angiveligt siger noget om resultater og effekter, kan måles, sammenlignes og krydstabuleres såvel indenfor som på tværs af kommunegrænser.

Forskellige interesser på spil

Den ny dagtilbudslov er baseret på et aftalegrundlag, der betoner dannelse, børnelivet og legens værdi i sig selv og en forståelse af læring som en almen menneskelig aktivitet, der ikke alene skal ses som resultatet af pædagogiske indsatser. Dette pædagogiske grundlag er uden tvivl formuleret i en ambition om at dæmme op for hele dette kommunale kvalitetsmaskineri, som meget let får sin egen logik og inert. En træghed, der har det med at udviske lokale løsninger og lokal selvbestemmelse og ledelsesret. Men i kommunerne, der har investeret mange ressourcer i at dokumentere effekter og resultater af de økonomiske investeringer på daginstitutionsområdet, er det ikke nødvendigvis et tiltrækkende scenarie at give slip på dokumentations- og styringstøjlerne.

Der er forskellige interesser på spil. Og derfor er der lige nu store diskussioner om, hvordan man kan finde en balance mellem det kommunale råderum og kommunernes veletablerede forvaltnings- og styringspraksisser på den ene

side. Og et næsten enigt folketings ambitioner om at videreføre den brede dannelses- og socialiseringstradition. Afbureaukratisere og give råderum tilbage til professionen og til de lokale ledelser, der skal føre læreplansarbejdet ud i livet.

Forskellige perspektiver på meningsfuld styring

Paradokset er, at selvsamme folketing og regering ser ud til at videreføre den mål- og rammestyring, som er en afgørende motor i kommunernes fokus på dokumentationer af effekter og resultater. Og som på afgørende måder svækker opmærksomheden på dannelse, leg og andre værdier i det pædagogiske grundlag, fordi de kun vanskeligt lader sig målfastsætte, iagttage og dokumentere effekter og resultater af.

I praksis betyder denne flertydighed, at der rundt omkring i kommunerne og daginstitutionerne er store diskussioner

om, hvilke dokumentations- og evalueringsmetoder, hvilke koncepter og metoder, der understøtter den nye lov – og hvilke, der modarbejder det pædagogiske grundlag og dermed intentionerne med aftalegrundlaget. Er det fx i overensstemmelse med det pædagogiske grundlag og børnesynet at fortsætte med at kortlægge det enkelte barns kompetencer ud fra generelle og foruddefinerede kriterier for, hvad børn skal kunne hvornår? Hvordan kan man med metoden dialogisk læsning – og andre voksenstyrede pædagogiske metoder – give tilstrækkelig plads til barnets leg, initiativer og perspektiver? De diskussioner og den dialog er afgørende vigtig. Men den forudsætter to parter – forvaltning og pædagogisk personale – som anser hinanden for reelle samtalepartnere, der med deres forskellige perspektiver kan berige hinandens viden og praksis.

PÆDAGOGER, STYR JER LIGE ...

PÆDAGOGIKKENS PROJEKT

“Pædagogikken er ikke en opgave, vi kan blive færdige med eller som vi kan mestre – det er netop et projekt. Der er mange veje og vejene skal findes samtidig med at vi går dem. Det er det vidunderlige og forunderlige ved det pædagogiske projekt”, forklarer Line Togsverd.

Grib chancen – og insister på dialogen om den gode pædagogik
Det er ikke let. For dialogen om hvilken styring, der skal præge feltet fremover, foregår ikke i et magtfrit rum. Samtidig er der i mange institutioner skåret ned på den tid og det rum for faglige undersøgelser og udvekslinger, som er helt afgørende for, at pædagogerne kan se sig selv som en del af et professionsfagligt fællesskab. Et fagligt fællesskab, hvor der både er en fælles retning og plads til, at den enkelte kan udfolde sin faglighed. Derfor er det afgørende, at pædagoger og ledere griber invitationen til at skabe og understøtte en professionsfaglig kultur, hvor såvel kommunale styringstiltag, resultater fra forskningsprojekter og hverdagslivets pædagogik undersøges, diskuteres og kvalificeres. Skaber vi god pædagogik på denne måde? Og hvad er god

pædagogik? (i denne situation, i relation til dette barn eller denne børnegruppe). Med formuleringerne i loven om, at der skal udvikles og understøttes en meningsfuld og løbende evalueringskultur, er der netop ikke lagt op til målinger af enkeltbørns kompetenceudvikling. Men at ledelsen og pædagogerne prioriterer at understøtte en faglig kultur, hvor pædagogerne deltager i en løbende samtale om, hvordan det pædagogiske grundlag skal forstås, fortolkes og gives liv. Det kræver tid, lyst til at dele og udforske sin faglighed, normer og valg. Til gengæld er det en forudsætning for, at pædagoger kan deltage i et professionsfællesskab, hvor det er fagligheden – den gode pædagogik – det pædagogiske friheds- og handlingsrum, der er i centrum. ■

Referencer

Ahrenkiel, A. (2015). Pædagogfagligheden under pres: mod målstyring af pædagogikken. In D. Klitmøller, Jacob; Sommer (Ed.), Læring, dannelse og udvikling. Kvalificering til fremtiden i daginstitution og skole. København: Hans Reitzels Forlag.

Ahrenkiel, A., Nielsen, B. S., Schmidt, L., Sommer, F., & Warring, N. (2012). Daginstitutionsarbejde og pædagogisk faglighed (1. udgave). Frederiksberg: Frydenlund.

Børne- og socialministeriet (2017). Stærke dagtilbud. Alle børn skal med i fællesskabet. København.

Ellegaard, T. (2016). Pædagogik og pædagogiske miljøer. Om udfordringer og problemer i at planlægge og målrette læring. In J. J. Togsverd, Line; Rothuizen (Ed.), Pædagogiske ballader. Perspektiver på pædagogens faglighed. Kbh.: Samfundslitteratur.

Møller, Marie Østergaard; Iversen, Katrine og Andersen, Vibeke Normann (2016). Review af resultatbaseret styring. KORA

Togsverd, Line (2018): Læreplaner på et pædagogisk grundlag i Mortensen, Trine Holst og Næsby, Torben: Den styrkede pædagogiske læreplan. Grundbog til dagtilbudspædagogik. Fredetikhavn. Dafolo.

Togsverd, Line; Rothuizen, Jan Jaap; Jørgensen, Hanne Hede; Weise, S. (2017a). Viden i spil i daginstitutioner. Århus: VIA UC.

Togsverd, Line; Rothuizen, Jan Jaap; Jørgensen, Hanne Hede; Weise, S. (2017b). Viden om god pædagogik i spil. København: BUPL.

Togsverd, Line (2015). Da ”kvaliteten kom til småbørnsinstitutionerne. Beretninger om hvordan det går til, når kvalitet på det småbørnspædagogiske område skal vides og styres. Phd-afhandling. Institut for psykologi og uddannelsesforskning. Roskilde Universitet.

Togsverd, Line (2016): Når pædagogik skal gøres op i ”kvalitet”. Vera nr 75

Togsverd, Line (2016): Kortlægninger som vidensbaseret af pædagogik? Social Kritik 147, s. 56-60

PÆDAGOGER, STYR JER LIGE ...

Af Sara Brandstrup Rehnquist og Nicla Hovedskov Christensen, studerende, VIA Pædagoguddannelsen

Slip styringen

- og lad andre få del i pædagogers kompetencer

Studerende ønsker at skabe konkrete alternativer til de traditionelle praktikpladser i børnehaver, botilbud og skoler. Men tunge regler, strukturelle krav og en stereotyp forståelse af, hvad pædagoguddannelsen skal uddanne til, styrer de studerendes mulighed for at udfolde deres pædagogiske kompetencer og indtage nye, utraditionelle jobområder.

PÆDAGOGER, STYR JER LIGE ...

Pædagoger laver sprogstimulering med Sofie og Samal og de udarbejder handleplaner for borgere på bosteder. Dét er den traditionelle forståelse af pædagogers arbejdsområde og kompetencer. En traditionel forståelse, som findes både i den pædagogiske profession og hos den almindelige dansker. Pædagoger er ofte kritiske – og med rette – over for den styring, der sker af deres pædagogiske praksis: Læreplaner, koncepter og andre formater lægges ned over dem og udfordrer eller begrænser deres faglige handlefrihed og dømmekraft.

Men spørgsmålet er, om styringen af pædagogers professionelle udfoldelse også kommer indefra. Om forståelsen af, hvad pædagoger er, hvor og hvordan de kan omsætte deres professionelle kompetencer, er styret af stereotype billeder og forståelse i professionen selv.

Social innovation og entreprenørskab
Den problemstilling og den påstand tog vi afsæt i, da vi på vores valgmodul i social innovation og entreprenørskab satte os for at udfordre og gentænke pædagogisk praksis på innovative måder. Udgangspunktet var den såkaldte praktikliste, som vi bliver præsenteret for på pædagoguddannelsen forud for valg af praktiksted. Denne liste tilbyder få eller ingen mulighed for at udfordre og omsætte de kompetencer, vi har udviklet gennem vores studie, i alternative praktikpladser.

Derimod er der masser af mulighed for at få en praktikplads, der reproducerer en stereotyp forståelse af, hvad en pædagog kan og hvor deres kompetencer kan bruges.

I vores afsluttende projekt på valgmodulet har vi derfor arbejdet intensivt med at udfordre

den nuværende praktikliste på VIA pædagoguddannelsen i Horsens. Det har vi blandt andet gjort ved at afdække og undersøge behovet for alternative praktikker, ved at præcisere, hvad det er, pædagoger kan tilbyde i andre arbejdsområder. Og ikke mindst ved at arbejde helt konkret på at finde og udvikle alternativer til de traditionelle praktikpladser i børnehaver, SFO'er og botilbud.

En tredjedel savner sammenhæng mellem praktik og videre arbejdsliv
I en spørgeskemaundersøgelse afdækkede vi, i hvor høj grad pædagogstuderende ser sammenhæng mellem de praktikker, de får tilbudt og dét job, de ønsker i fremtiden. 49,4 % af de pædagogstuderende, der deltog i undersøgelsen, fortæller at, de er interesseret i selv at skulle søge praktikplads.

OM

Sara Brandstrup Rehnquist
srehnquist@hotmail.com

Sara er studerende på VIA Pædagoguddannelsen. Hun er optaget af at finde nye områder, hvor pædagogiske kompetencer kan skabe værdi.

Udover at arbejde innovativt i uddannelsen er Sara stifter af NGO'en **Du GØR forskellen**, der sikrer børn og unge i Tanzania skolegang og en fremtid med muligheder.

Sara har været i praktik i Afrika og er nu på vej i sin sidste praktik i en dansk børnehave.

OM

Nicla Hovedskov Christensen
nicla@skrog.dk

Nicla er studerende på VIA Pædagoguddannelsen og afslutter sit studie januar 2018 med et bachelorprojekt om inddragelse af frivillige i pædagogisk arbejde.

Hun er optaget af, hvordan vi designer processer og løsninger med brugerens behov i centrum.

Nicla har deltaget i en **Design Thinking Workshop** med andre studerende fra hele verden på en international conference i Canada.

PÆDAGOGER, STYR JER LIGE ...

Men spørgsmålet er, om styringen af pædagogers professionelle udfoldelse også kommer indefra.

Undersøgelsen bekræftede os i, at det ikke kun var os, der havde mod på andre udfordringer – men at der var et reelt grundlag for at udfordre de muligheder, der aktuelt findes for at vælge praktikplads på uddannelsen.

Plads til pædagoger mange steder

Men hvordan sikrer vi, at pædagogens grundfaglighed og kompetencer bliver bragt i spil på arbejdsområder, der ikke traditionelt samarbejder med pædagoger? Sådan at pædagogstuderende lærer det, de ifølge bekendtgørelsen skal. Kan man overhovedet sikre det i alter-

native praktikker? Og hvordan kunne vi undersøge det? For at finde svar på de spørgsmål, besøgte vi blandt andet efterskolen True North og skolens forstander Karen-Marie Madsen. Hun var meget positivt stemt i forhold til at inddrage andre fagligheder end blot lærerne. ”Det vil være fantastisk at have pædagoger på efterskoler og højskoler, som kan varetage de sociale udfordringer, nogle af de unge har”. Hun peger hermed på, at pædagogiske kernekompetencer let vinder genklang i både efter-skole- og højskoleverdenen. Et andet bud på, hvor pæda-

gogens kompetencer kan bringes i spil, fik vi ved at besøge Vitus Bering Innovation Park (forkortet VBI-Park), et stort kontor- og virksomhedsfællesskab for udviklingsorienterede iværksættere i Horsens. Her fremlagde direktør Ulla Sparre et helt konkret bud på, hvordan en praktikplads for en pædagogstuderende kan bidrage til deres virksomhed. ”Der er et stort potentiale for at arbejde med det sociale og kulturelle her i huset. En pædagog kunne arbejde som kulturel- og social vicevært og være med til at facilitere engagementer og events for husets virksomheder”.

ALTERNATIV

”Der er intet galt i at bruge sin pædagogiske faglighed i dagtilbud. Men vi ser et stort potentiale i at omsætte vores kompetencer i andre jobområder”, fortæller Nicla og Sara.

Alternativ praktik – kort fortalt

Konceptet er udviklet på valgmodulet Social innovation og entreprenørskab og henvender sig til 3. praktik på pædagoguddannelsen. Som en del af konceptet ‘Alternativ praktik’ har de studerende udviklet:

Praktikhæfte

Et online katalog, hvor praktikpladserne kort præsenterer deres idéer og muligheder for de studerende.

Derudover et fysisk hæfte for potentielle praktiksteder. Hæftet indeholder informationer om pædagoguddannelsen: Hvilke mål den studerende skal opnå hos praktikstedet samt lovgivningsmæssige forhold. Hent praktikhæftet [her](#)

Company Dating og Karrierevejledning

Som en del af Alternativ Praktik foreslår de studerende Company Dating på VIA Campus Horsens. En karrieremesse, hvor studerende og potentielle praktiksteder mødes i øjenhøjde. Og hvor de studerende får erfaring med at sælge deres faglige profil. De studerende medbringer en ansøgning og et CV – som de forud har arbejdet med på workshops, udbudt af Karrierevejledningen.

PÆDAGOGER, STYR JER LIGE ...

Praktiklisten tilbyder få eller ingen mulighed for at udfordre og omsætte **de kompetencer, vi har udviklet gennem vores studie, i alternative praktikpladser.**

Kritik af konceptet

I vores research mødte vi imidlertid også kritik af idéen om at udvide og udfordre, den traditionelle måde at bruge praktikerne i pædagoguddannelsen på. Dagtilbudschef i Horsens Kommune, Anne Bust, mener fx, at det er problematisk, at staten finansierer uddannelse af pædagoger, der skal løse en velfærdsopgave, men at de så siver ud i andre brancher og lader kerneområdet mangle pædagogisk arbejdskraft. Vel at mærke på et tidspunkt, hvor efterspørgslen efter pædagoger er større end nogensinde før ude i kommunerne.

Socialt ansvar og pædagogik

En af de helt centrale elementer i vores valgmodul er at gentænke den pædagogiske velfærdsopgave og evnen til at se og handle på komplekse problemstillinger på nye måder. Så selvom Anne Busts kritik er reel og legitim, så fastholder vi

stadig vores idé om, at pædagogers kompetencer med fordel kan folde sig ud i andre brancher. Og at pædagogiske opgaver også kan løses uden for de traditionelle arbejdsområder og andre steder end i pædagogiske institutioner.

Rema1000 tager fx et socialt ansvar, når udsatte borgere sendes i ressourceforløb. Et socialt ansvar og en velfærdsopgave, hvor pædagoger kan bidrage med deres viden og kompetencer, for at skabe meningsfulde ressourceforløb for både medarbejdere og virksomhed. Og her ser vi fx en oplagt praktikmulighed. En mulighed, vi i øvrigt drøftede med Elevansvarlig i HR-afdelingen i Rema1000, Steffen Guldborg.

Organisatorisk

medvind til konceptet

Men ét er at få en idé og arbejde fagligt med den. Noget andet er at få beslutningstagerne i tale og motivere dem til

at handle og skabe forandring. Det lykkedes os, da vi fik mulighed for at præsentere vores idé for Susanne Tellerup, chef for VIA Pædagoguddannelsen. Hun udfordrede os på flere felter, fx i forhold til, hvordan bekendtgørelsestunge regler, rammer og strukturelle krav, som fx løn under praktik, kan være begrænsende faktorer.

Men Susanne Tellerup var og er samtidig inspireret af vores bevæggrunde for at sætte projektet i værk. "Jeg ser et mulighedsrum for at afprøve og teste konceptet, så vi dermed kan udfordre den traditionelle måde at tænke praktik og pædagogik på", siger hun.

Hun har allerede præsenteret nogle af vores idéer for Følgegruppen for Kvalitet i Pædagoguddannelsen og det er besluttet, at en forsøgsordning med alternative praktikker sættes på dagsordenen i hele ledergruppen i pædagoguddannelsen i VIA.

Fremtidens alternative praktikpladser

Den ledelsesmæssige accept og vilje til at tage projektet alvorligt og tilføre ressourcer har betydet, at der nu er indgået et samarbejde mellem VIA Pædagoguddannelsen i Horsens og VBI Park. VBI Park tilbyder således en praktikplads i deres kontorfællesskab. Desværre er praktikpladsen ikke blevet besat i denne praktikrunde. Det kan skyldes, at en ændring af for forståelsen af professionsidentiteten og det at være pædagogstuderende ikke bare kommer over natten. Det er et langt sejt træk. Vi tror dog på, at samarbejdet med VBI-Park er det første skridt mod en nytænkning af, hvor pædagogen kan bringe sin viden og kompetencer i spil. Derudover håber vi på, at det kan inspirere studerende såvel som virksomheder til at skabe og gribe muligheden for alternative praktikpladser. ■

RETNING OG RAMMER STYRKER PRAKSIS

Af journalist Hanne Duus, VIA Kommunikation & Internationalisering, hd@via.dk

Flere visioner – tak!

Ifølge Thomas Sprogø, Fritidshuset Ellekær, er der for lidt styring af fritidspædagogikken inden for fritids- og ungdomsarbejdet fra 4. klasse. Han mener, at mere retning og fokus vil løfte den pædagogiske faglighed.

Fritidshuset Ellekær ligger i Aarhus Vest. Som i andre fritids- og ungdomsklubber er der forskellige aktiviteter for området børn og unge. Fra et rapakademi, i tæt samspil med ungdomsskolen, hvor de unge lærer at lave deres egen musik. Over andre fritidspædagogiske aktiviteter, hvor børn og unge selv deltager aktivt i forløb, der har til formål at udvikle deres sociale, personlige og faglige kvalifikationer. Det er fx OCN-forløb (Open College Network), hvor de unge afslutter med diplomoverrækkelse. Til andre

klassiske aktiviteter som fx boldspil på områdets multibane, en biograf og mange andre aktiviteter for områdets børn og unge. Medlemmerne er en blanded gruppe af både piger, drenge og etnicitet. Ca. 98 procent er af anden etnicitet end dansk. Thomas Sprogø, afdelingsleder i Fritidshuset Ellekær, fortæller, at der er mange spændende og kompetente pædagogiske aktiviteter og refleksioner i klubben – og i hele fritids- og ungdomsskoleområdet i Aarhus generelt. Men på trods af det, er der stadigvæk behov for og plads

til, at det fritidspædagogiske felt og faglighed systematisk udvikles. Og det kræver blandt andet en tættere indholdsmæssig afstemning mellem det styrende og lokale, udmøntende niveau.

Hvor er den nationale vision for det fritidspædagogiske arbejde?

For, ifølge ham, er der for lidt fokus på styringen inden for fritids- og ungdomspædagogikken. Han peger fx på, at der ikke findes en fælles national vision for børn- og unge fritidspædagogikken. Og, at landets kom-

muner fortolker den eksisterende lovgivning forskelligt. Det har betydning for det fritidspædagogiske arbejde, idet der kan være risiko for, at den enkelte pædagogs individuelle faglige vurdering bliver styrende for den fritidspædagogiske praksis "Når der er så relativt få rammer, giver det en stor frihed til at lave, hvad vi gerne vil lave. Men omvendt kan det stille urimelige krav til den enkelte pædagog, der ikke får hjælp eller retning, men i stedet i højere grad er overladt til sig selv". Thomas Sprogø understreger,

Se videoen. Sådan understøtter vi børn og unges fritids- og ungdomsliv i Ellekær.

RETNING OG RAMMER STYRKER PRAKSIS

Om Fritidshuset Ellekær

Fritidshuset Ellekær er en kommunal fritids- og ungdomsklub for børn og unge i alderen 10 til 17 år.

Fritidshuset er en del af UngiAarhus Vest, der udbyder fritidstilbud gennem pædagogisk ledede legepladser, klubber og ungdomsskoleafdelinger i Aarhus Vest.

Fritidshuset Ellekær arbejder sammen med resten af UngiAarhus Vest for at sikre de bedste fritidstilbud til børn og unge. Gennem aktiviteter og ture, der er med til at skabe robuste og glade børn og unge.

Mød Fritidshuset Ellekær på Facebook [her](#)

at pædagogerne er gode til at kombinere deres særlige kunnen og interesser med deres pædagogiske kompetencer. Men at det til enhver tid vil kvalificere det pædagogiske arbejde, hvis der er mere styring med visionerne fra et nationalt niveau.

”Hvis man havde en national styring af og opmærksomhed på fritidspædagogikken og det fritidspædagogiske felt generelt, samtidig med en fælles vision for, hvor vi gerne vil hen med den fritidspædagogiske faglighed, kunne det betyde mere fokus på fritidspædagogikken i pædagoguddannelsen, og dermed samlet set fungere som en systematisk udvikling af feltet og praksis,” vurderer Thomas Sprogø.

En bjørnetjeneste med manglende styring

Men det fritidspædagogiske felt har også selv en opgave. Han peger på, at der i disse år er

utrolig meget fokus på læring i dagtilbud og på skoleområdet. Og mindre bevågenhed, når det gælder fritidspædagogikken. Så for at få politisk og videnskabelig opmærksomhed er lovgivere, faglige interesseorganisationer og uddannelsesområdet inden for fritids- og ungdomsskoleområdet nødt til at blive bedre til at definere, hvad fritidspædagogikken er god til. Herunder blive tydeligere på det gode fritids- og ungdomsliv. I fællesskab. For som samlet pædagogisk område står de stærkere og tydeligere.

”De udfordringer og muligheder, vi bakser med inden for vores område er utydelige for andre. Så hvis ikke vi får gjort fritidspædagogikkens arbejdsfelt tydeligt, risikerer vi, at vi ikke længere har vores eget pædagogiske område,” siger han og fortsætter:

”I mange kommuner er fritidspædagogikken allerede lagt ind under skolens område. Og

pædagogernes egen faglighed er i fare for at blive fortrængt, når vi kommer ind i skolernes verden og bliver underlagt de regler og normer, der styrer her. Vi gør os selv en bjørnetjeneste ved ikke at kræve en decideret fritidspædagogisk faglighed – og nogle klare nationale visioner,” siger Thomas Sprogø og understreger, at hvis ikke feltet også bliver bedre til at synliggøre vigtigheden af fritidspædagogisk arbejde, risikerer feltet at forsvinde, som det ses andre steder.

Der mangler en kernefortælling
Thomas Sprogø mener, at der mangler en national overordnet fortælling om den fritidspædagogiske faglighed. Området mangler sin egen kernefortælling. I dag handler det, der drejer sig om skole- og fritidsområdet, næsten udelukkende om skolen. Og det kan blive fatalt. For fritidspædagoger har en væsentlig andel i arbejdet med at lære de

unge, hvad det vil sige at leve et godt og sundt fritids- og ungdomsliv.

”Vi skal være med til at lære børn og unge at forvalte deres eget liv, så de får de bedst mulige betingelser for at kunne klare sig selv. Vi skal skabe livsduelige og aktive medborgere, der skal leve i et demokratisk samfund,” siger Thomas Sprogø. Derfor ønsker han sig mere styring med fokus på den fritidspædagogiske faglighed. ”Den pædagogiske faglighed, skal være omdrejningspunktet for de retninger, der stikkes ud. Retninger, der giver mening for pædagogerne og dermed for børnene. Altså ikke styring for styringens egen skyld. Men en retning, der er med til at kvalificere det pædagogiske arbejde,” afslutter Thomas Sprogø. ■

OM

Thomas Sprogø
ths@aarhus.dk

Thomas Sprogø er afdelingsleder i Fritidshuset Ellekær, UngiAarhus Vest.

Han er uddannet kandidat i pædagogisk sociologi og professionsbachelor i Offentlig Administration.

Thomas arbejder sammen med sine kolleger på at skabe det bedst mulige fritids- og ungdomsliv, sammen med blandt andet unge, forældre, skoler, foreninger og ungdomsuddannelserne.

RETNING OG RAMMER STYRKER PRAKSIS

Af journalist Hanne Duus, VIA Kommunikation & Internationalisering, hd@via.dk

Pædagogisk metode skærper sikkerheden – men lægger den også bånd på pædagogers faglige frihed?

En tragisk hændelse, hvor en pædagog blev dræbt og en anden overfaldet, ledte i 2012 til, at Region Midtjylland skærpede sikkerheden i det pædagogiske arbejde på sociale- og psykiatriske botilbud. Både for at sikre personalet – og borgerne. Men styrer indførelsen af de skærpede krav til sikkerheden samtidig pædagogers faglige handlefrihed?

Det var et drab på en pædagog begået på et socialpsykiatrisk botilbud, og et efterfølgende overfald på en anden pædagog, der skærpede behovet, for at styrke sikkerheden i det pædagogiske arbejde.

”Det blev ret tydeligt, at sikkerheden skulle skærpes. Og, at vi skulle finde en metode, der kunne hjælpe pædagogerne til at lave risikovurderinger på de forskellige borgere,”

siger Anders Gimbel, faglig konsulent i Region Midtjylland.

Han forklarer, at når det handler om udviklingshæmmede borgere, kan man ikke bare forvente, at de opfører sig som alle andre.

”Normalt kan vi godt fornemme, om en person er forvirret eller utilpas. Men det er ikke altid de samme signaler, der gør sig gældende hos en udviklingshæmmet person. Derfor skulle vi finde en metode, der kan hjælpe med at risikovurdere vores borgergruppe,” forklarer Anders Gimbel, der er faglig konsulent i Specialområdet udviklingshæmning og ADHD.

RETNING OG RAMMER STYRKER PRAKSIS

Al den viden, pædagogerne har om den enkelte borger, skal altid med i dokumentationen.

Brøset – metode til risikovurdering
Valget faldt på Brøset Violence Checklist (BVC) – et redskab udviklet til at foretage systematiske risikovurderinger af borgere i psykiatrien. Metoden indikerer risikoen for vold inden for et døgn ved, at personalet registrerer borgerens adfærd ud fra seks variabler flere gange om dagen. ”Vi fik anbefalet Brøset af både psykiatere og psykologer. Blandt andet fordi det er en metode, der er god til at vurdere, hvornår en borger er ude af balance. Og derfor kan være til fare for sig selv og andre,” forklarer Anders Gimbel. Han fortæller, at metoden hjælper personalet med at vurdere og sætte en score for, hvorvidt der er forhøjet risiko for voldelig adfærd hos en borger. Det sker ud fra seks særlige opmærksomhedspunkter: Forvirring, irritabilitet, støjende adfærd, fysiske og verbale trusler, samt angreb på ting eller genstande.

Der er altid en individuel vurdering
I arbejdet med BVC må scoren aldrig stå alene. Der skal også altid foretages et individuelt og professionelt skøn. For selvom to borgere har den samme score, betyder det ikke, at de udgør samme risiko. Derfor skal BVC altid suppleres af fire basisbeskrivelser: En tilpas-adfærd, faktabeskrivelse, forholdsregler ved forskellige scoringer og gode råd. ”Det sidste kalder vi ’tavs viden’. Her skriver pædagogen, hvad der er af særlige hensyn i forhold til den enkelte borger. Er der evt. noget, man kan gøre her, så vedkommende ikke bliver til fare for sig selv eller andre? Det kan fx være, at en borger falder godt til ro, hvis han får et glas gult saftevand. Eller en anden borger ændrer adfærd, hvis man går en stille tur udenfor. Al den viden, pædagogerne har om den enkelte borger, skal altid med i doku-

mentationen,” siger Anders Gimbel, der også mener, at BVC er med til at styrke det pædagogiske arbejde. For ifølge ham skærper det også pædagogens opmærksomhed på, hvad der er godt og mindre godt for den enkelte.

Forbedrer det pædagogiske arbejde
”En uhensigtsmæssig adfærd hos pædagogen, der beror på fornemmelser, kan udløse en uhensigtsmæssig adfærd hos en borger. Fx er det ikke nødvendigvis en god idé at tage på fiske-tur med en uligevægtig borger. Selvom det er planlagt og burde virke beroligende, og ville kunne fungere i andre situationer. Det vil BVC kunne forudse. Og så skal pædagogen tage nogle andre forholdsregler og planlægge en anden måde at angribe det på,” siger Anders Gimbel. På spørgsmålet om ikke BVC begrænser den pædagogiske frihed, svarer han, at den syste-

OM

Anders Gimbel
andgim@rm.dk

Anders er uddannet pædagog, samt master i socialpædagogik.

Han er faglig konsulent i Specialområdet Udviklingshæmning og ADHD i Region Midtjylland, der er VISO leverandør.

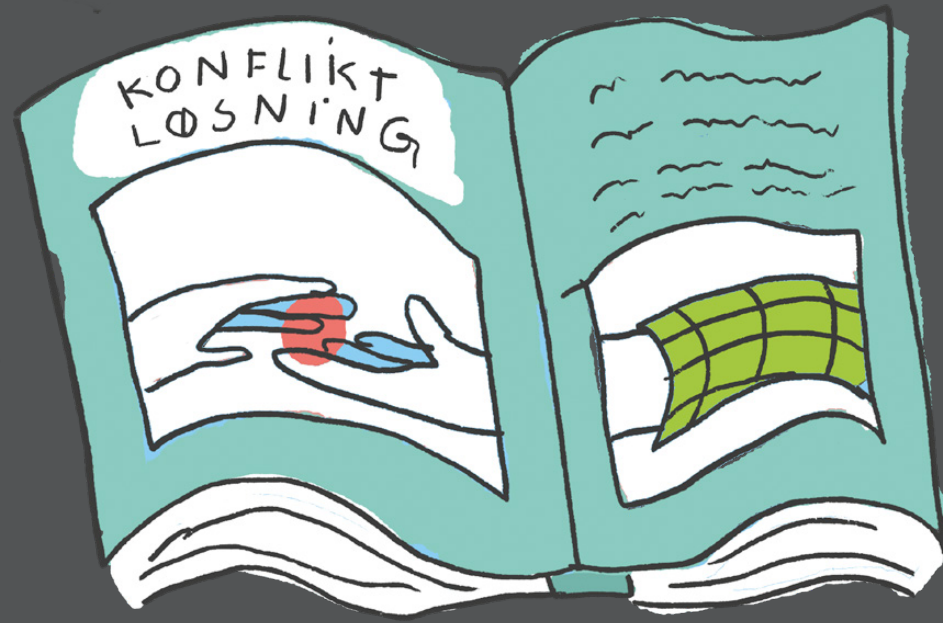

OM

Uffe Midtgaard Madsen
uffe.madsen@ps.rm.dk

Uffe er uddannet pædagog, ansat på Specialområdet Nørholm, Herning.

RETNING OG RAMMER STYRKER PRAKSIS

matiske registrering netop styrker pædagogfagligheden. For det kræver, at pædagogerne hele tiden reflekterer over deres handlinger. Og vurderer ud fra det de læser og det de ser. Det er, ifølge Anders Gimbel, i den grad med til at styrke fagligheden.

Det kræver altid pædagogisk refleksion

Og det er Uffe Midtgaard Madsen, pædagog på Nørholm Kollegiet, et bosted for voksne med udviklingshæmning og ADHD, sådan set enig i. Han mener bestemt, at BVC har sine fordele, fordi det bliver tydeligt, når der er adfærdsændringer hos en borger. Men han understreger, at metoden aldrig kan stå alene. Det kræver i den grad pædagogisk indsigt og refleksion at bruge den hensigtsmæssigt.

Han fortæller, at når han går ind til en borger, har han som regel en klar plan for, hvad der skal ske. Aktiviteten er tilpas-

Det er ikke nødvendigvis en god idé at tage på fisketur med en uligevægtig borger, selvom det er planlagt og burde virke beroligende. Og ville kunne fungere i andre situationer. **Det vil BVC kunne forudse.**

set kendskabet til netop den borger, og er altid afstemt ud fra den formodede tilstand borgeren er i. Og her hjælper risikovurderingsværktøjet. "Inden jeg går ind, har jeg altid nøje overvejet, hvad gør jeg, hvis vedkommende gør sådan og sådan. Jeg passer hele tiden på ikke at overskride deres grænser," siger Uffe Midtgaard Madsen, og fortsætter:

"Fx besøger jeg en udviklingshæmmet midaldrende kvinde, der kan virke lidt voldsom. Når jeg er hos hende, er jeg hele tiden opmærksom på, hvor jeg placerer mig i rummet. For hun spærrer vejen for os, hvis hun kan. Ikke fordi hun vil noget ondt, men fordi hun er bange for, at vi går fra

hende. Når jeg ved det i forvejen, sørger jeg altid for at være tæt på en udgangsdør. Så jeg ikke sætter hende i en situation, hvor hun kan komme til at reagere uhensigtsmæssigt," siger Uffe Midtgaard Madsen, og understreger, at han selvfølgelig benytter BVC i sit arbejde, men samtidig pointerer, at det aldrig må blive dokumentation bare for at dokumentere.

"For den tid vi dokumenterer, går fra borgeren," siger Uffe Midtgaard Madsen, der anerkender, at en vis grad af adfærdsdokumentation er på sin plads, hvis det altid er koblet med pædagogiske refleksioner. ■

RETNING OG RAMMER STYRKER PRAKSIS

Fakta om Brøset Violence Checklist (BVC)

- Brøset Violence Checklist (BVC) er udviklet ved Afdeling Brøset, St. Olav Hospital i Trondheim i Norge og er en af de mest anvendte redskaber til risikovurdering.
 - BVC bygger på den antagelse, at man kan forudsige aggressive og voldsomme episoder ved at observere og registrere borgerens adfærd forud for den uhensigtsmæssige reaktion.
 - BVC har til formål at forudsige risikoen tidligt, så personalet kan sætte ind med forebyggende tiltag. Det kan være i form af øget kontakt, samtale og opmærksomhed.
- Hent mere viden og konkrete værktøjer hos **Vold som udtryksform**, der hjælper arbejdspladser på social- og sundhedsområdet med at forebygge og håndtere konflikter og vold
 - Læs hæftet: **Risikovurdering – et bidrag til voldsforebyggelse**
 - Gennemfør et kort E-læringskursus om BCV **her**

VOLDSOMT
Der er udviklet en række materialer, som gør det enkelt for pædagogoer at få viden om og værktøjer til risikovurdering og voldsforbyggelse.

Seks opmærksomhedspunkter

- BVC forudsiger risikoen for vold inden for et døgn, ved at registrere borgerens adfærd ud fra 6 opmærksomhedspunkter, der indikerer forhøjet risiko for konflikt.
- For hvert punkt scores 1, hvis adfærden observeres. 0, hvis den ikke gør.
- Scoringen relateres til borgerens sædvanlige tilstand.
- Scoringen sker som regel flere gange i døgnet: På dagvagt, aften- og nattevagt. På den måde kan det personale, der møder ind, forberede sig på situationen.

Adfærd	Beskrivelse
Forvirring	Opfører sig åbenlyst forvirret og desorienteret. Fx i forhold til tid, sted og personer
Irritabilitet	Bliver let irriteret og tåler dårligt andres tilstedeværelse
Støjende adfærd	Er åbenlyst støjende og vredladen. Smækker fx med døren, råber i stedet for at tale almindeligt.
Fysiske trusler	Har et tydeligt truende kropssprog. En aggressiv kropsholdning, griber fat i andres tøj, truer med knytnæve og lignende.
Verbale trusler	Kommer med verbale udbrud, som er mere end bare at hæve stemme og har til hensigt at ydmyge eller skræmme andre.
Angreb på ting, genstande	Går direkte til angreb på ting eller genstande, slår på eller knuser en rude et møbel i stykker og lignende

Kilde: Vold som udtryksform <https://voldsomudtryksform.dk/metoder/broeset-violence-checklist-bvc/>

ANMELDELSER

Af Marianne Svanholt, lektor på Københavns Professionshøjskole

NY BOGSERIE

skal kvalificere arbejdet med de styrkede læreplaner

De to første bøger, i en planlagt læreplansserie, tager fat i temaerne Natur, udeliv og science samt Kommunikation og sprog. Temabøgerne forsøger både at formidle en solid teoretisk viden om temaet og give inspiration til, hvordan pædagoger kan arbejde i praksis. Det lykkes bedst i den ene af de to udgivelser.

Sæt spor. Natur, udeliv og science i børnehøjde, skrevet af Sanni Maria Korsgaard, er bygget op i tre hovedafsnit. Det første giver en bred introduktion til læringspotentialerne i temaet børn og natur, lærings- og børnesynet samt overvejelser om, hvordan børn kan støttes i at være reflekterende og tænke kritisk og selvstændigt. Anden del sætter fokus på læreplanstemaet 'Natur, udeliv

og science' både i forhold til de grundlæggende tanker bag temaet og idéer til praksisforløb. Den sidste og tredje lille del af bogen er viet til en særlig diskussion af, hvorfor den vilde eller risikofyldte leg er vigtig og afsnittet rundes af med en didaktisk model. Bogen er dejlig konsistent og sammenhængende i sin tankegang fra de brede penselstrøg om temaets samfundsmæssige

og dannelsesmæssige betydning til de konkrete eksempler på pædagogisk praksis. Hele vejen igennem er børneperspektivet, legen og børns nysgerrighed og deltagelse sat i centrum. Dertil kommer en overskuelig opbygning, gode informerende overskrifter, gode diskussioner og inspirerende eksempler fra praksis. Forfatteren, Sanni Maria Korsgaard, skriver, at man kan

ANMELDELSER

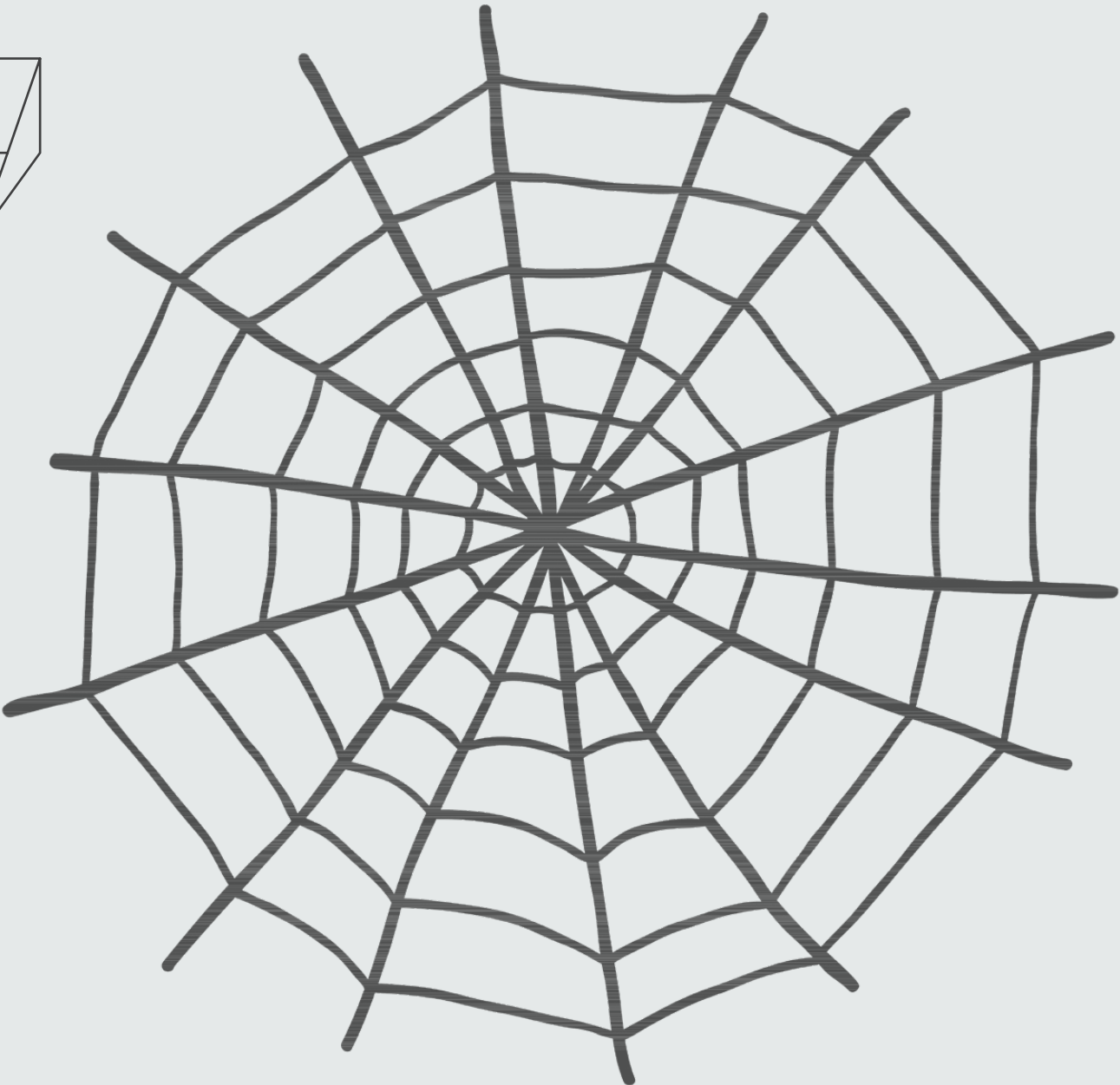
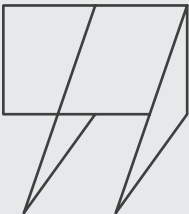
springe teoridelen over. Men lad være med det. Noget er måske kendt stof, men der er et væld af viden og tilgange, som man ikke kan undgå at blive klo- gere på temaet af. Alle centrale begreber, fx science, det brede læringsbegreb og vedvarende fælles tænkning, er foldet ud, diskuteret og konkretiseret gennem eksempler. Det er det bedste afsæt for at kunne bruge begreberne til at tænke med, stille spørgsmål og udvikle egen praksis.

Teoretiske overvejelser kobles til praktiske forløb

I bogens anden del stilles der skarpt på, hvordan man kan arbejde med læreplanste- maet. Der er tre undertemaer: Naturen som oplevelsesrum, som legerum og som eksperimen- tarium. De teoretiske over- vejelser trækkes med over i den konkrete del, hvor forfatteren har allieret sig med praktikere, som beskriver afprøvede for-

løb. Der er både aktiviteter som egner sig for små og større børn – science er ikke kun for børnehavebørn. Helt i den styrkede læreplans ånd følges eksemplerne op af konkrete mål og evaluering og refleksi- onsspørgsmål. Eksemplerne er velvalgte, idet de konkretiserer de forskellige tilgange til natu- ren og kan inspirere til, at man ikke blot kopierer, men udvikler idéer til egne forløb. Kapitlet om den risikofyldte leg, giver stof til eftertanke. Hovedpointen er, at overbeskyt- telse og overbekymring kan give ængstelige børn, som ikke tør møde udfordringer, lære selv at passe på og tage ansvar – alt sammen med konsekvenser for barnets selvtillid, mod og ople- velse af mestring. Bogen sluttes af med en klar og operationel model, som kan være med til at sikre, at der arbejdes systematisk med lære- planstemaet. ■

Hele vejen igennem er **børneperspektivet, legen og børns nysgerrighed og deltagelse** sat i centrum.

Bogfakta

Titel: **Sæt spor. Natur, udeliv og science i børnehøjde**

Forfatter: Sanni Maria Korsgaard

Forlag: Dafolo
Sider: 132

Anmeldt af **Marianne Svan- holt**, cand.mag i dansk og pædagogik, lektor på Køben- havns Professionshøjskole

ANMELDELSER

Af Marianne Svanholt, lektor på Københavns Professionshøjskole

Flere nuancer på sproget – tak!

Et inspirerende og tankevækkende kapitel om børns selvfortælling og fællesskaber træder frem i den nye bog *Samtale er guld, kommunikation og sprog i børnehøjde*. En udgivelse, der ellers lider under et unuanceret sprogbegreb og for få konkrete eksempler på sprogarbejde i pædagogisk praksis.

Samtale er guld. Kommunikation og sprog i børnehøjde, skrevet af Trine Kjær Krogh og Helle Iben Bylander, har lagt hovedvægten på den teoretiske viden om kommunikation og sprog. Især børns talesprogsudvikling og sprogforståelse er grundigt gennemgået i bogens første tre kapitler. Herefter tager forfatterne fat på selvfortælling og fællesskaber, literacy, opbygningen af et sprogstøttende læringsmiljø og sammenhængen med de øvrige læreplanstemaer. Bogen afrundes med et kapitel om partnerskab med forældre og evaluering.

Hvad med det nonverbale sprog?

I forordet står der: "Kommunikation er en videregivelse af budskaber til andre, som udtrykkes i skrift, talesprog og lyde, gestik og mimik" og sprog som "et system af tegn". For mig at se er denne definition lidt ulden. Selvfølgelig handler kommunikation om videregivelse af budskaber, men også om, hvordan vi gør det, og hvordan budskabet afkodes. Det gælder ikke kun betydningen, men også intentionen – opfatter vi fx spørgsmålet "Er du færdig", som et neutralt spørgsmål eller en kritik? Når

sprog defineres som "et system af tegn", er det så kun det verbale sprogs system af lyde? Eller omfatter det også det nonverbale, som også er betydningsbærende, og afgørende for om og hvordan vi udtrykker os og forstår hinanden?

Bogens forståelse af børns sprogudvikling hviler på et traditionelt og talesprogsorienteret teorigrundlag. Der er ganske lidt at hente om, hvordan udviklingen af det verbale og nonverbale sprog supplerer, udvikler og raffinerer hinanden. Det nonverbale sprog omtales dog i forbindelse med børn,

ANMELDELSER

som endnu ikke har udviklet et talesprog. Det nævnes, at børn på 2-3 måneder kan aflæse positive og negative følelser via mimikken, ligesom børn tidligt udvikler en meningsgivende gestik. Som bogen fremhæver, fremmer det helt klart barnets sprogforståelse, når den voksne kombinerer ord med en tydelig gestik og mimik.

Det tematiske sproghjul – med visse mangler
At det nonverbales betydning er gledet ud ses i ‘Det tematiske sproghjul’, der skal inspirere til, ”at man kommer sproget rundt” (s.90). Her optræder kommunikative færdigheder ganske vist, men i definitionen handler det om at kunne indgå i kommunikative sammenhænge på en passende måde: At kunne vente, lytte, respektere taletur eller gå ind og ud af en samtale. Det nonverbale sprog er ikke nævnt. Det er en skam, når man nu fx ved, at børn med en

tydelig og udtryksfuld mimik og gestik har lettere ved at blive forstået og lyttet til, og at børn, som har et for voldsomt nonverbalt sprog ofte bliver opfattet som mere aggressive, end de er. Når dette forbehold omkring bogens sprogforståelse er taget, skal det også siges, at gennemgangen af talesprogsudvikling og sprogforståelse er god og oplysende.

Sproglige udfordringer og selvfortælling
Børn med sproglige udfordringer berøres og integreres i de forskellige aspekter af sprogudviklingen, men nogle gange virker det som en forstyrrelse i det, forfatteren ellers er i gang med at redegøre for. Jeg savner en mere systematisk og samlet gennemgang af forskellige typer udfordringer i børns sprogudvikling. Afsnittet ‘Selvfortælling og fællesskaber’ er for mig at se det mest inspirerende og tanke-

vækkende. Et barns selvfortælling handler om barnets selvopfattelse og muligheder for at være en del af et fællesskab. Selvfortællingen er en måde at skabe logik og sammenhæng i vores erfaringer og oplevelser. Her påvirkes vi også af, hvordan andres fortællinger om os er. En væsentlig pointe er her, at de voksne også skaber fortællinger om børnene, som både påvirker de andre børns opfattelse af det omtalte barn og barnets selvopfattelse og selvfortælling. I beskrivelsen af læreplanstemaet står der, at børn skal introduceres til bøgernes univers og til skriftsproget. Her bruger bogen tidlig literacy som redskab. Det rummer elementerne tale, lytte, læse, skrive og vise, hvilket på udmærket vis omsættes i småbørnshøjde. Kapitlet om ‘Oplevelsesbaseret udvikling af sproget’ handler om at opbygge et godt og sprogstimulerende læringsmiljø. Kapitlet gennemgår forskellige

dimensioner af læringsmiljøet, som pædagogen bør være opmærksom på. Også det øgede fokus på, hvordan dagtilbud og forældre kan samarbejde om at skabe trivsel og læring for barnet, berøres. Der er samlet en del henvisninger til interessant forskning, som kan belyse forældrenes betydning for barnets sprogudvikling. Bogens bud på evaluering giver nogle overordnede bud på modeller, spørgsmål og strukturer.

Svag kobling til de øvrige læreplanstemaer
Bogens bud på sammenhængen med de øvrige læreplanstemaer kobler kun på et meget overordnet niveau ved at konstatere, at man ikke kan arbejde med de øvrige temaer ”uden at bruge sproget”. Alt i alt er bogen lidt ujævn som inspiration til at arbejde med temaet. Jeg savner især en mere nuanceret sprog-

forståelse og et tydeligere børneperspektiv, hvor børns nysgerrighed og kreative leg med sproget er i centrum. Samtidig ville det have været inspirerende med nogle flere eksempler på konkrete forløb om sprog og kommunikation, herunder fastlæggelse af mål og eksempler på evaluering. ■

Bogfakta

Titel: **Samtale er guld. Kommunikation og sprog i børnehøjde**

Forfatter: Trine Kjær Krogh og Helle Iben Bylander

Forlag: Dafolo
Sider: 140

Anmeldt af **Marianne Svanholt**, cand.mag i dansk og pædagogik, lektor på Københavns Professionshøjskole

LAD STYRINGEN VOKSE NEDE FRA

Af lektor Stine Del Pin Hamilton og adjunkt Louise Bruslund Pedersen, VIA Pædagoguddannelsen

En pædagogisk erobring af evalueringsbegrebet

Den nye dagtilbudslov fastslår, at der skal udvikles lokale evalueringsskulturer i de enkelte dagtilbud, og at de skal beskrives i den pædagogiske læreplan. Et aktionsforskningsprojekt undersøger, hvordan denne udvikling kan blive en pædagogisk meningsfuld reaktion på et politisk styringsprojekt, og dermed styrke pædagogers faglighed.

LAD STYRINGEN VOKSE NEDE FRA

Vi vil sammen med pædagogerne i de tre institutioner **forsøge en pædagogisk erobring af evalueringsbegrebet.**

Den styrkede pædagogiske læreplan bringer flere centraliserede beslutninger med sig end den gamle. Og dermed kan vi læse øget styring af pædagogens arbejde ned i den lovgivning, der følger med den styrkede læreplan.

På den anden side kan vi også fortolke og forstå disse centraliserede beslutninger på andre måder – fx, at de åbner en mulighed for, at pædagogerne får større decentral magt.

Centralt definerede værdier – lokalt fortolket

I rammen for den styrkede pædagogiske læreplan kan vi fx konstatere, at kommunalbestyrelsen som udgangspunkt ikke må pålægge dagtilbuddene ”dokumentationskrav, registreringer, koncepter, styringsmål og individuelle mål eller målinger for børn eller lignende i relation til den pædagogiske opgave, der ikke er i overensstemmelse med den pædago-

giske læreplan”. En indskrænkning af det kommunale niveauets magt, der skal dæmme op for ”unødigt bureaukrati, som tager tid fra det pædagogiske personales arbejde med børnene”, som det hedder (Børne- og Socialministeriet, 2018:11).

Set i den optik, kommer der i den nye dagtilbudslovgivning fokus på, at der skal arbejdes med et klart, fælles afsæt i overordnede, centrale værdisætninger – men med plads til lokal fortolkning. Og det åbner for, at ledere og pædagoger i det enkelte dagtilbud for alvor kan gribe bolden og knytte læreplansarbejdet stærkere til deres eget pædagogiske arbejde.

Meningsfuld evaluering i dagtilbud

Et af de steder, hvor der særligt er en mulighed for at sætte lokale aftryk, er i evalueringsarbejdet. For i den nye lovgivning er det understreget, at det enkelte dagtilbud skal etablere

en lokal evalueringskultur, der knytter sig til læreplansarbejdet. Dokumentations- og evalueringspraksis i dagtilbud kan være afgørende for, hvad der får særlig prioritering i hverdagslivet (Plum, 2011). I forskningsprojektet ’Meningsfuld evaluering i dagtilbud’ har vi derfor valgt at dykke ned i, hvordan pædagoger griber muligheden med at udvikle en evalueringskultur – og dermed selv kan være med til at sætte et stærkere aftryk på deres egen praksis, fremfor at lade sig styre af kriterier formuleret udefra og oppefra.

Sammen med personalet i tre forskellige institutioner i Viborg Kommune skaber vi derfor viden om, hvad der kendetegner pædagogisk meningsfulde evalueringer. Vi undersøger deres forståelser af evalueringer. Og personalet afprøver forskellige evalueringsmetoder som afsæt for vores fælles dialog om, hvad der opleves som meningsfulde

OM

Louise Bruslund Pedersen
lope@via.dk

Adjunkt, VIA Pædagoguddannelsen og tilknyttet forskningsprogrammet Evaluering og dokumentation i VIA Center for Profession & Uddannelse

Louise arbejder med dagtilbudspædagogik og kvalitetsudvikling i dagtilbud. Hun er særligt interesseret i, hvordan organiseringen af dagtilbuddet og den pædagogiske hverdag påvirker det pædagogiske mulighedsrum.

OM

Stine Del Pin Hamilton
stha@via.dk

Lektor, VIA Pædagoguddannelsen og tilknyttet forskningsprogrammet Evaluering og dokumentation i VIA Center for Profession & Uddannelse

Stine er optaget af pædagogiske perspektiver på organisering af hverdagspraksis i dagtilbud.

LAD STYRINGEN VOKSE NEDE FRA

Bliv klogere på den styrkede læreplan, evaluering og dokumentation

Andersen, P. Ø. (2013). Pædagogiske læreplaner, dokumentation og evaluering. Hans Reitzels Forlag.

Børne- og Socialministeriet. (2018). Den styrkede pædagogiske læreplan: Rammer og indhold.

EVA. (2012). Læreplaner i praksis. Daginstitutionernes arbejde med pædagogiske læreplaner.

Krogstrup, H. K. (2016). Evalueringsmodeller. Hans Reitzels Forlag.

Plum, Maja (2011): Dokumenteret faglighed: Analyser af hvordan pædagogisk faglighed produceres gennem læreplanernes dokumentationsteknologi, Ph.d.-afhandling, Københavns Universitet

Togsverd, L. (2018). Læreplaner på et pædagogisk grundlag. In T. Næsby & T. H. Mortensen (Eds.), Den styrkede pædagogiske læreplan. Dafolo.

Et af de steder, hvor der særligt er en mulighed **for at sætte lokale aftryk er i evalueringsarbejdet.**

metoder og hvad der bidrager konstruktivt til at udvikle det pædagogiske arbejde. På den måde er det også intentionen, at projektet kan give pædagogerne en stemme. Et talerør i mængden af forslag til god evalueringspraksis, der myldrer frem i kølvandet på den ændrede dagtilbudslov og de styrkede læreplaner.

Fra ekstern bevisførelse til intern praksisudvikling
Ifølge EVA har pædagogers systematiske evalueringer, siden indførelsen af den pædagogiske læreplan i 2004, i overvejende grad været præget af en form for bevisførelse

for, at der foregår pædagogisk arbejde. (EVA, 2009 & 2012). De systematiske evalueringer har altså, ifølge EVA, primært været eksternt rettede.

Med den nye styrkede læreplan lægges der op til at udvikle systematiske og udviklende evalueringskulturer, som er mere internt rettede og knytter sig til meningsfuldhed i pædagogers daglige arbejde. Målet er at sikre løbende udvikling af den pædagogiske praksis – og for, som det hedder i Den styrkede pædagogiske læreplan, at sikre ”bedre pædagogiske læringsmiljøer for børnene gennem en systematisk evalueringskultur og en meningsfuld

og udviklende feedback til det pædagogiske personale”
I forskningsprojektet ‘Meningsfuld evaluering i dagtilbud’ er det netop dette potentiale og muligheden for at arbejde med udviklende feedback gennem meningsfuld evaluering, vi er på jagt efter. Vi vil sammen med pædagogerne i de tre institutioner forsøge en pædagogisk erobring af evalueringsbegrebet. Ligesom vi forskningsmæssigt også er interesserede i at diskutere muligheder og udfordringer i forhold til, hvordan interne og eksterne evalueringsformer væver sig ind i hinanden. ■

Meningsfuld evaluering – projektet kort

- Projektet er forankret i forskningsprogrammet Evaluering og dokumentation i VIA Center for Profession & Uddannelse og kører frem til udgangen af 2019
- Projektet er aktionsforskningsinspireret og tilrettelagt med workshops og sparring med personalet i hver af de tre deltagende dagtilbud.
- Målet er at give pædagogerne en stemme i forhold til, hvad de oplever som meningsfuld evaluering i dagtilbud.

- Læs mere [her](#)

LAD STYRINGEN VOKSE NEDE FRA

Af lektor Stine Del Pin Hamilton og adjunkt Louise Bruslund Pedersen, VIA Pædagoguddannelsen

PÆDAGOGER:

"Evalueringer er meningsfulde, når de spiller sammen med den praksis, vi allerede har gang i ..."

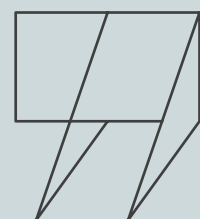
I forskningsprojektet 'Meningsfuld evalueringspraksis i dagtilbud' er pædagogerne i tre institutioner både motiverede og ambitiøse, når det handler om at arbejde med krav om systematik og synlighed i evalueringer. Men hvornår opleves evalueringer som meningsfulde – og er der forskel på at dokumentere og evaluere sin praksis? Det finder pædagoger og forskere fælles svar på.

Når evalueringerne går i dybden og spiller sammen med den praksis, vi allerede har gang i – i stedet for at afbryde den. Når den er håndgribelig; nem, hurtig og overskuelig. Og når børnenes perspektiv bliver inddraget. Ja, så er det, ifølge pædagogerne i tre forskellige daginstitutioner i Viborg Kommune, meningsfuldt at evaluere deres pædagogiske praksis.

I aktionsforskningsprojektet 'Meningsfuld evaluering i dagtilbud' undersøger vi, hvordan den lovpligtige evaluering, der følger med den nye dagtilbudslov og de styrkede pædagogiske læreplaner, kan give mening for det pædagogiske personale. Tre forskellige daginstitutioner i Viborg Kommune er med i projektet, der er designet som et aktionsforskningsprojekt.

Altså et projekt, hvor forskere og praktikere i en vekselvirkning mellem viden og konkrete aktioner udvikler praksis. Målet med projektet er at få mere viden om, hvilke aspekter der er meningsfulde for pædagoger i dagtilbud, når de skal udvikle en bæredygtig evalueringskultur. Det vil sige en evalueringskultur, hvor der er en balance mellem ressource-

LAD STYRINGEN VOKSE NEDE FRA

En vigtig pointe er, at institutionerne får mulighed for at udvikle **forskellige evalueringskulturer, der spiller tæt sammen med deres egen praksis.**

forbruget, der anvendes på at evaluere og det udbytte evalueringerne giver i forhold til udviklingen af kvalitet i den pædagogiske praksis.

Den nye viden udvikles blandt andet gennem en række workshops – såkaldte aktionslæringsværksteder – hvor det pædagogiske personale udforsker og reflekterer over meningsfuld evaluering.

Meningsfuld og meningsløs evaluering

I det første aktionsforskningsværksted var der fokus på pædagogernes konkrete erfaringer med henholdsvis meningsløs og meningsfuld evaluering. Her fik pædagogerne og deres ledere mulighed for at diskutere

og begrunde, hvordan evalueringen kan opleves meningsløs, når tiden fx går fra børnene. Eller når der ikke blev fulgt op på evalueringsarbejdet med en konkret handling. På tværs af institutionerne var der også en oplevelse af, at evalueringen er meningsløs, når andre har besluttet, hvad der skal evalueres – og formålet med evalueringsarbejdet derfor er uklart. Her, fortæller pædagogerne i de tre afviklede workshops, føles evalueringen ofte som automatiseret og som et hurtigt flueben på et stykke papir. En evalueringspraksis, der hverken fordrer refleksion eller giver en tilfredsstillende følelse af at gøre en forskel.

Dialogen omkring de forskellige evalueringsformer førte efter de

tre aktionslæringsworkshops til to helt konkrete lister over det henholdsvis meningsfulde og det meningsløse evalueringsarbejde. Og denne synliggørelse og fastholdelse af pædagogernes oplevelser danner grundlaget for projektets videre arbejde. Listen er ikke en endelig konklusion på gode og dårlige evalueringspraksisser, men står som en kondensering af de grundforståelser af evalueringskultur, som pædagogerne bringer med sig. Forståelser, som vi fremadrettet vil diskutere med pædagogerne i de tre institutioner.

Intern evaluering i hverdagspraksis giver mening

Det der især springer i øjnene, når man betragter de to lister,

er, at pædagogernes hverdag er fyldt med evaluering! For det første laver de, hvad man kan betegne som hverdagsrettede, interne og mere usynlige evalueringer. Evalueringer, der handler om kontinuerlige kollegiale drøftelser relateret til den pædagogiske hverdag. Her fortæller pædagogerne, at de ofte har interne drøftelser i hverdagen, hvor de evaluerer og korrigerer praksis. Det kan fx være, når de drøfter, hvad der egentlig skete om morgenen, da Emil kom lidt skævt ind ad døren – alt imens de går rundt på legepladsen om eftermiddagen.

Nogle pædagoger fortæller, at de også har en fast dagsorden

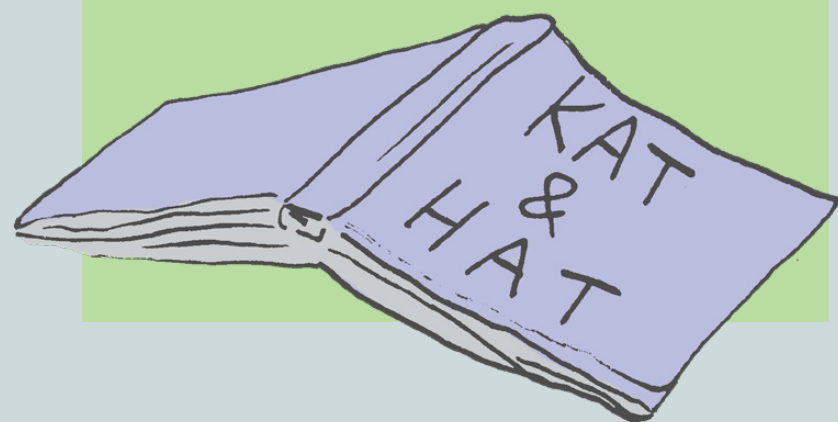
LAD STYRINGEN VOKSE NEDE FRA

Det siger pædagoger om evaluering i dagtilbud

Evalueringer er pædagogisk meningsløse

- Når tiden, vi bruger på at evaluere, går fra børnene
- Når vi bruger tid på at evaluere, men ikke følger op (Når man evaluerer bare for at evaluere)
- Når vi sætter hurtigt flueben
- Når vi ikke kender formålet med evalueringen
- Når andre bestemmer, hvad vi skal evaluere
- Når evaluering bliver en stressfaktor, hvor vi aldrig føler, vi er gode nok
- Når evalueringen består i at bruge modeller, som vi udfylder pr automatik og uden refleksion
- Når de vilkår vi evaluerer på, ikke kan ændres
- Når evalueringen ikke bringer ændret praksis med sig (opfølgning og handling)

Evalueringer er pædagogisk meningsfulde

- Når evalueringen giver anledning til, at vi foretager et skift i opmærksomhed
- Når evalueringen er formativ – altså gennemføres løbende i praksis og ikke afsluttende
- Når evalueringen går i dybden med noget.
- Når evalueringen følges op – når vi bruger den i vores videre arbejde og den forandrer vores praksis
- Når vi arbejder med selvevaluering (refleksioner)
- Når vi skruer op for kvaliteten af evalueringer og ned for kvantiteten
- Når evalueringen er håndgribelig; Nem, hurtig, overskuelig
- Når evalueringen inddrager børneperspektiver
- Når vi føler ejerskab til evalueringen
- Når vi evaluerer gennem refleksiv dialog og justerer vores praksis efter det
- Når evalueringen ikke afbryder, men derimod spiller sammen med den praksis, vi er i gang med.

på deres stuemøder, som sikrer, at de sammen reflekterer over en række hverdagssituationer, eksempelvis spisesituationen og stemningen i garderoben. Det er refleksioner, som de løbende i hverdagen følger op og handler på. I aktionslæringsworkshoppene bliver det tydeligt for os, at denne form for intern evaluering som udgangspunkt opleves meningsfuld. Især, når den har kvalitet og dybde – og ikke mindst fordi den inviterer til ejerskab.

Evaluering eller dokumentation – risiko for sammenblanding af begreberne

Forskningsprojektet har også vist, at det kan være svært at holde tungen lige i munden i forhold til, hvad der er dokumentation, og hvad der ses som evaluering. De to begreber griber ind i hinanden og dokumentation er som udgangspunkt med til at understøtte

en evaluering, men indeholder ikke evaluerende elementer i sig selv. Det er vigtigt at blive bevidst om forskellen på de to begreber. For hvis pædagogerne udelukkende kommer til at arbejde med dokumentation, er der en risiko for, at de i højere grad kommer til at føre bevis for deres praksis – og i mindre grad finder anledning til at kvalificere deres pædagogiske praksis på baggrund af evalueringen. Fx har vi i projektet oplevet, at billeddokumentation flere

gange er blevet præsenteret som en evalueringsform – selvom målet med billeddokumentationen ikke eksplicit er at evaluere. Målet er derimod at fastholde praksis, så den bliver synlig for børn, forældre eller andre personaler. Pædagogerne oplever billeddokumentation som et godt værktøj til at skabe samarbejde med forældre. Billeddokumentationen giver samtidig forældrene noget konkret, de kan tale med deres børn om. På den måde bidra-

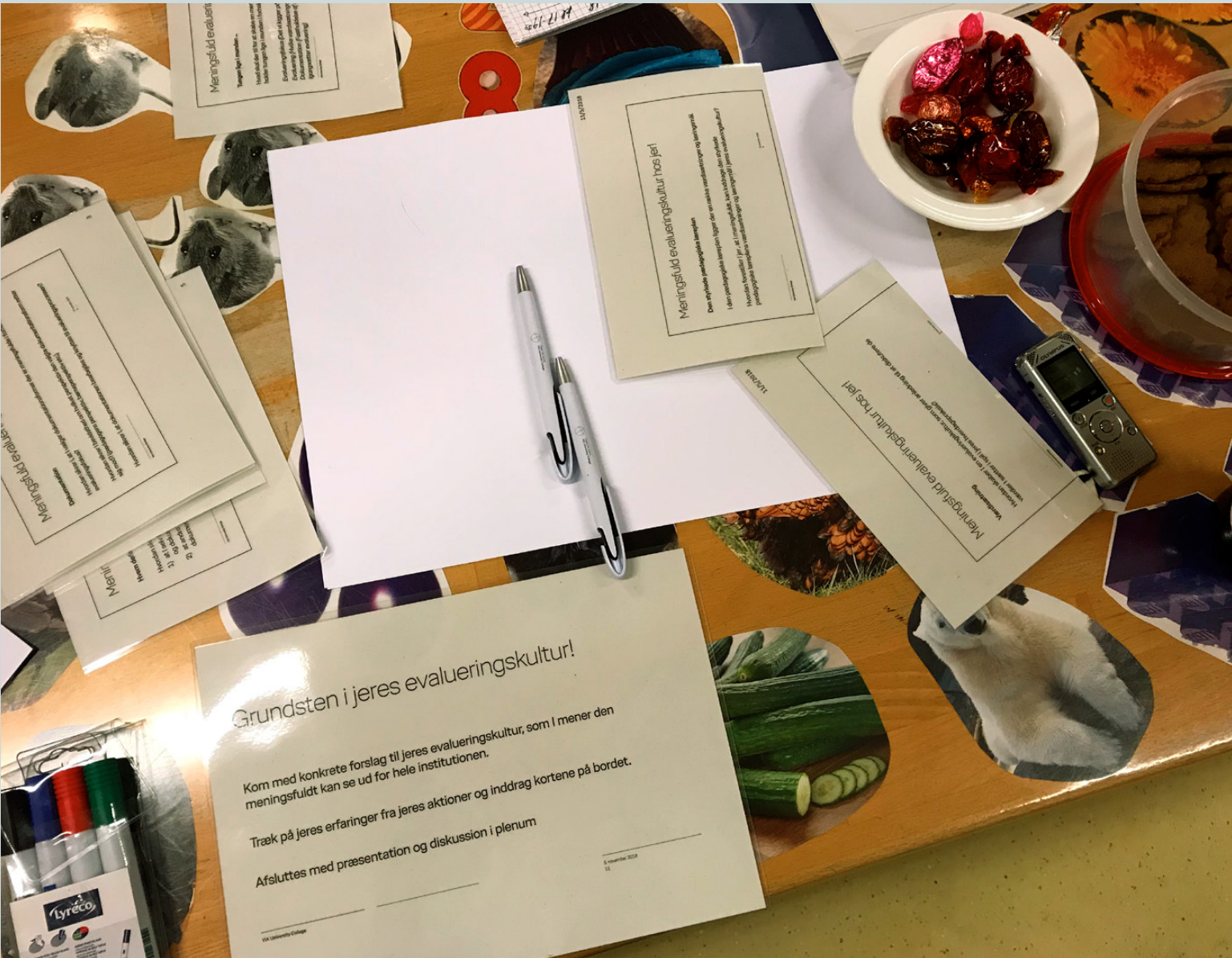
LAD STYRINGEN VOKSE NEDE FRA

ger billeddokumentation til det enkelte barns udvikling. Man kan sige, at det er god pædagogisk praksis – men ikke i sig selv en evaluerende praksis.

Afdækning skærper projektets næste fase
Forskningsprojektet ‘Meningsfuld evaluering i dagtilbud’ løber frem til udgangen af 2019. Målet er, at samarbejdet med de tre institutioner bliver en central brik i dialogen om evalueringskultur – og hvilke evalueringsmetoder og -strategier, der er hensigtsmæssige for kommunernes dagtilbud, når den nye dagtilbudslov implementeres.
I projektets første fase har vi set, at de tre institutioner lægger vægt på nogle forskellige områder i drømmen om deres fremtidige evalueringskultur. En af institutionerne er meget optaget af, at det skal være en fællesskabende evalueringskultur, hvor en anden

institution lægger meget vægt på, at deres evalueringskultur skal være forældreinddragende. En vigtig pointe er derfor også, at institutionerne får mulighed for at udvikle forskellige evalueringskulturer, der spiller tæt sammen med deres egen praksis.
Den første del har ligeledes givet os værdifuld information om, hvad pædagogerne oplever som henholdsvis meningsfuld og meningsløs evaluering. Og det er blevet tydeligt, at vi i de efterfølgende forskningsværksteder især skal sætte fokus på krydsfelterne mellem intern og ekstern evaluering, samt forskelle på evaluering og dokumentation. For det er vores antagelse, at klarhed i begreberne – og den praksis, der er forbundet med henholdsvis dokumentation og evaluering – kan hjælpe pædagogerne med at forbinde en ny evalueringspraksis med pædagogisk meningsfuldhed. ■

PROCES

Når der skal udvikles en bæredygtig og stærk evalueringskultur, skal dagtilbuddets pædagoger inddrages. Det er en af pointerne i forskningsprojektet Meningsfuld evaluering i dagtilbud.

LAD STYRINGEN VOKSE NEDE FRA

Af journalist Hanne Duus, VIA Kommunikation & Internationalisering, hd@via.dk

Fra synsninger til databaseret viden

Børnehuset Spangsdal deltager i forskningsprojekt Meningsfuld evaluering i dagtilbud. Her arbejder de med evaluering som metode til at kvalificere det pædagogiske arbejde. Og det sætter skub i udvidede pædagogiske refleksioner og diskussioner om børnehavens værdier.

Der er gang i den denne morgen i børnehaven i Viborg. Børn, der drøner af sted på gulvet, mens andre leger med klodser, og pædagoger er i gang med at tørre borde af efter morgenmaden. Men der er ikke skrig og skrald eller forstyrrende støj. Det er tydeligt, at både børn og personale har det rart sammen. Oplevelsen af denne morgen er et godt billede på et evalueringsarbejde, der er i gang i Børnehuset Spangsdal. Sammen med to andre institutioner i Viborg deltager de i et

forskningsprojekt Meningsfuld evalueringspraksis i dagtilbud, hvor de sammen med to forskere arbejder med at bruge evaluering som metode i deres pædagogiske arbejde.

Daglige rutiner på dagsordenen
Med den nye dagtilbudslov er der kommet nye styrkede læreplaner, der sætter fokus på rutinerne i dagligdagen. Og ikke i så høj grad på aktiviteterne som i de tidligere læreplaner. Ifølge Hanne Bonde Andersen, dagtilbudsleder i Børnehuset Spangsdal, giver

det rigtig god mening. For ved at kigge rutinerne efter i sømmene, får pædagogerne øje på både styrker, uhensigtsmæssigheder og nye vinkler i det daglige pædagogiske arbejde. "Det første vi valgte at arbejde med var, hvordan vi får en god morgen i børnehaven. Det er en fast rutine med vilde børn, trætte børn, morgenmad, afsked med forældre – hver morgen. Og vi er enige om, at vi gerne vil have en rolig og god morgen hos os," siger Hanne Bonde Andersen.

DAGLIGE RUTINER

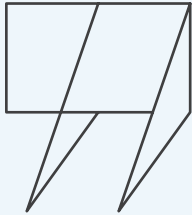
"Samarbejdet med de to forskere åbner øjnene for nye måder at dokumentere og evaluere på", fortæller pædagog Sussi Bailey. "Vi har meget mere fokus på de daglige rutiner nu. Det er en nøgle til at komme dybere ind i vores pædagogiske praksis", forklarer hun.

LAD STYRINGEN VOKSE NEDE FRA

SIDEGEVINST

”Når vi zoomer ind på hverdagens rutiner, undgår vi ikke en diskussion om værdier”, forklarer Hanne Bonde Andersen, leder i Børnehuset Spangsdal. Derfor handler projekt Meningsfuld evaluering i dagtilbud også om, hvilke værdier børnehuset bygger på.

Pludselig gik det op for os, at der var mere på spil. **Og at vi er nødt til at få en diskussion om værdier.**

Dokumentation
åbnede vores øjne

Og så gik de i gang. Først dokumenterede de, hvad der skete om morgenen. Den der mødte ind, udfyldte et skema. Hvor mange konflikter er der? Hvad skyldes konflikterne? Hvem og hvad er årsag til konflikten? Er der smil, gråd? Ifølge Sussi Bailey, pædagog i Børnehuset Spangsdal, blev alle iagttagelser skrevet ned i små fortællinger. ”Dokumentationen åbnede vores øjne for dagligdagen. Vi så, at det var i de daglige rutiner, vi skulle sætte ind. At her lå måske en nøgle til at komme dybere ind i vores pædagogiske praksis,”

siger Sussi Bailey. Hun uddyber og fortæller, at allerede fire dage efter, de havde sat gang i dokumentationen om morgnerne med efterfølgende evalueringer, kunne de se et mønster. ”Vi har virkelig fået respekt for systematikken i dataindsamlingen. Vi er blevet opmærksomme på, hvad vi gør, fordi vi plejer. Og, hvad vi kan gøre mere hensigtsmæssigt,” siger Sussi Bailey.

Investering i kvalitet

Og efter successen med at evaluere morgnerne i børnehaven, besluttede de sig for at evaluere på i alt fire udvalgte områder af den daglige praksis.

”Vi vil se særligt på, hvad der sker i og omkring garderoben, ved toiletbesøg, når vi får madpakker. Og så vil vi også sætte fokus på begrebet selvhjulpethed. Vi vil evaluere oplagte situationer, som vi næsten tager for givet ved hjælp af forskellige evalueringsmetoder,” siger Sussi Bailey. Og Hanne Bonde Andersen samtykker og uddyber: ”Det er en investering i kvalitet. Lige nu, hvor vi arbejder med at undersøge og udvikle, hvordan vi kan anvende evaluering i vores dagligdag, bruger vi flere timer end normalt. Men på længere sigt kommer vi til at bruge færre timer på vores pædagogiske praksis. Det er vi sikre på. Og vi får ovenikøbet en mere meningsfuld hverdag ud af det,” siger Hanne Bonde Andersen.

Diskussion om
børnehavens værdier

Både hun og Sussi Bailey er enige i, at det har været en øjenåbner for dem at arbejde

sammen med de to forskere om forskningsprojektet og få sat evaluering på dagsordenen. ”Vi er kommet til at diskutere, hvad det egentlig vil sige at have en rolig morgen? Det er jo ikke en entydig størrelse. Er det, at der ikke er nogen, der siger noget? Er det, at alle sidder stille? Hvem bestemmer, at det er roligt? Pludselig gik det op for os, at der var mere på spil. Og, at vi er nødt til at få en diskussion om værdier,” siger Hanne Bonde Andersen, der sammen med resten af personalet glæder sig over at være kommet fra synsninger til databaseret viden. Og at det har ført til værdidiskussioner om, hvilke værdier der skal ligge til grund for netop deres børnehave. ■

LAD STYRINGEN VOKSE NEDE FRA

Af Jeanette Svendsen, lektor VIA Pædagoguddannelsen

“Pædagoger vil ikke bare ha’ udstukket manualer for, hvad de skal gøre ...”

Projekt Styrket fokus på børns læring, sætter i to delprojekter fokus på henholdsvis forældre-samarbejdet og stimulerende læringsmiljøer. Projektet er designet til at involvere pædagogerne – frem for at styre dem. Og resultaterne af det netop afsluttede projekt peger på, at det er lykkedes ret godt.

LAD STYRINGEN VOKSE NEDE FRA

”Der er så mange, der gør sig kloge på, hvordan pædagoger skal arbejde. Og pædagoger vil faktisk rigtig gerne have ny, faglig viden. Men de vil ikke have opskrifter eller manualer for, hvad de skal gøre,” forklarer Hanne Laursen, lektor på VIA Pædagoguddannelsen. Hun har været tilknyttet det omfattende og netop afsluttede projekt Styrket fokus på børns læring som pædagogisk konsulent. Og hun mener, at projektets design har haft stor betydning for effekten af indsatsen – og ikke mindst for det spændende materiale, der er udviklet og nu er tilgængeligt for alle pædagoger. Det helt overordnede formål med projektet har været at styrke den tidlige indsats og dagtilbuddenes læringsmiljøer. ”I projektet insisterede vi på, at pædagogerne selv skulle udvikle de indsatser og redskaber, de havde behov for i de tilknyttede dagtilbud,”

I projektet insisterede vi på, at pædagogerne selv skulle udvikle de indsatser og redskaber, de havde behov for i de tilknyttede dagtilbud.

fortæller Hanne Laursen. ”Vi ønskede simpelthen at skabe et projekt, der var kendetegnet ved en ’nede-fra-og-op-bevægelse’ frem for central styring,” forklarer hun. Og tilføjer, at projektet naturligvis samtidig tog udgangspunkt i den nyeste forskning på området.

Projekt design inviterer til ejerskab

Projekt Styrket fokus på børns læring er derfor designet som et aktionslæringsprojekt, der kobler ny kerneviden om læring, trivsel og forældresamarbejde

– samlet i to såkaldte inspirationskataloger – med pædagogernes konkrete behov og ønsker til forandring i praksis. Hanne Laursen har haft en vigtig rolle i forhold til at etablere de lærende miljøer og den organisering af projektet, der har været med til at sikre lokal og tværgående sparring, faglig feedback og en vekselvirkning mellem praksis og forskningsviden. ”Vi opbyggede projektet, så der foregik en vekselvirkning mellem de konkrete, lokale forandringsprocesser, som pædagoger og ledere satte i gang

ude i dagtilbuddet. Og så de understøttende tiltag, som jeg drypvis gennemførte sammen med dem,” forklarer Hanne Laursen. Det understøttende spor i projektet bestod af forskellige refleksions-workshops, der henholdsvis skød teamets arbejde i gang og hjalp med at afdække og prioritere de enkelte institutioners behov. ”Sidst, og måske vigtigst,” påpeger Hanne Laursen, ”så gennemførte vi også work-shops, hvor vi sammen udviklede de helt konkrete tiltag og redskaber”. Hanne Laursen var tilknyttet projektet i Aalborg Kommune og hendes rolle var at facilitere processerne for Dagtilbud Vejgaard, som deltog med 11 institutioner. ”Jeg var med til at udfordre deres projekter – både på form og indhold,” fortæller hun. ”Jeg kunne spørge ’hvor er I nu, og hvad er jeres næste fokus ...’ – og så var jeg især med til

OM

Hanne Laursen
hala@via.dk

Lektor, VIA Pædagoguddannelsen

Hanne er tilknyttet VIA Center for Kultur og Pædagogik, Program for Barndomspædagogik.

Hanne er optaget af kultur, forandringsprocesser og pædagogisk praksis i dagtilbud og har i forbindelse med projektet Styrket fokus på børns læring været mentor for en gruppe af talentstuderende, der har deltaget som forskningsassistenter i projektet.

LAD STYRINGEN VOKSE NEDE FRA

BALANCEGANG

”Det har handlet om at finde balancen mellem rammesætning, inddragelse af forskningsviden og pædagogernes egne ideer”, forklarer Hanne Laursen

at holde fast i den forskningsviden, som hele projektet står på”. Hun oplevede, at deltagerne hentede viden i inspirationskatalogerne, men de efterspurgte også andre typer af viden. Fx var det vigtigt, at deres egen erfaringsbaserede viden blev taget alvorligt og brugt i udviklingen af nye tiltag i dagtilbudet. Men også mere specifik viden og inspiration fra lederne fik betydning. En af lederne var fx meget inspireret af en filosofisk tilgang til mødet, som institutionerne arbejdede intens med i projektet. Lederen trak filosofiske begreber og pointer med ind i projektet med stor entusiasme og autoritet. Hanne Laursen vurderer, at denne tilfældigheds-effekt, hvor forskellige videnformer og inspirationer kom i spil, var vigtig for projektets udvikling. ”Her var en leder, der brændte for noget. Det blev de meget inspireret af, og det var med til at bestemme retningen for de indsatser, de

udviklede i den pågældende institution,” fortæller hun.

Implementeringsteam har nøglerolle

Det vigtigste led i aktionsforskningsdesignet, og en af grundene til den succes projektet har fået i Aalborg, er det såkaldte implementeringsteam. ”Implementeringsteam, der bestod af en repræsentant fra forvaltningen, lederne i de involverede institutioner og pædagoger, var nøglespillere,” vurderer Hanne Laursen. I Aalborg Kommune valgte man at udvide implementeringsteamet, så også pædagoger fra de forskellige dagtilbud var med. ”Det betød uendelig meget for den samlede proces og for de konkrete indsatser, at pædagogerne sad med helt tidligt i processen,” forklarer Hanne Laursen. Ifølge hende havde pædagogerne afgørende indflydelse i forhold til at kvalificere de idéer,

der kom på bordet – og de fik en vigtig betydning i den videre implementering af de nye tiltag blandt kollegerne hjemme i institutionen. ”En af grundene til den succes, vi så i Dagtilbud Vejgaard, er, at der var volumen på projektet. At mange forskellige interessenter, på forskellige niveauer og med forskellig kompetence, var involveret,” forklarer Hanne Laursen. Hun vurderer, at fordi man i Aalborg valgte af at bruge ressourcer på at udvide implementeringsteamet, så øgede man ejerskabet. ”Pædagogerne oplevede simpelthen, at de blev respekteret for den viden, de har – og ikke blot kørt over med nye tiltag, som andre har udviklet”.

Udfordringer og benspænd i projektet

Hanne Laursen fortæller, at der naturligvis også har været udfordringer og benspænd forbundet med projektet. Indledningsvist mærkede hun modstand og

Styrket fokus på børns læring – projektet kort

Undervisningsministeriet og Børne- og Socialministeriet står bag projekt Styrket fokus på børns læring, der er gennemført i to mindre delprojekter, med hvert sit fokus:

- Styrket fokus på børns læring gennem et kvalificeret og differentieret forældresamarbejde
- Styrket fokus på børns læring gennem trygge og stimulerende læringsmiljøer for alle børn.

Formålet er at styrke den tidlige indsats og dagtilbuddenes læringsmiljøer. Og målet har blandt andet været at finde nye veje til, hvordan viden fra forskningen på området kan omsættes meningsfuldt i institutionerne.

Rambøll Management Consulting, Nationalt Center for Skoleforskning, Danmarks Pædagogiske Universitet, Københavns Professionshøjskole og VIA University College har udviklet og gennemført projektet i 2017-2018.

Det er sket i tæt samarbejde med 43 dagtilbud i otte kommuner: Assens, Aalborg, Holstebro, København, Odsherred, Roskilde, Randers og Herning.

LAD STYRINGEN VOKSE NEDE FRA

Hent ny viden og inspiration

Der er udviklet to inspirationskataloger, otte indsatsbeskrivelser, tolv konkrete redskaber og fire film, der samlet formidler vigtig ny forskningsviden og giver dig inspiration og konkrete redskaber.

Klik på inspirationskatalogerne eller hent det samlede materiale **her**

Læs **her** om de indsatser, som Dagtilbud Vejgaard i Aalborg har udviklet og afprøvet i forhold til forældresamarbejdet.

Hent redskaber til forældresamarbejde:

- Opstart med nye familier
- Opfølgning på daglige forældresamtaler

bekymring hos pædagogerne for endnu engang at blive styret ovenfra. ”Men vi sagde til pædagogerne – ’det er jo jer, der former projekterne og udvikler redskaberne’”, forklarer hun. Pædagogerne var også skeptiske i forhold til hele tematikken om forældresamarbejdet. De havde en kritisk opmærksomhed i forhold til at favorisere en bestemt type forældre eller en bestemt måde at være forældre på. Samtidig var mange optaget af ikke at gribe ind i hjemmet og bevæge sig ind i familiens intimsfære. Hanne Laursen fortæller: ”Pædagogerne var meget opmærksomme på, at det møde, der skulle arbejdes med, var et møde, der foregik i den professionelle ramme”. Den kritiske tilgang er, ifølge Hanne Laursen, med til at understrege, at pædagogerne netop i vid udstrækning var med til at definere og afgrænse, hvordan de ville fortolke mødet og dermed arbejdet med udvikling af red-

skaber og tilgange til forældresamarbejdet. Undervejs oplevede hun også en forventelig frustration over, at det var svært at finde tid i hverdagen til afprøvning, faglig sparring og videre udvikling af nye redskaber – og her var der brug for, at lederne gik forrest og udviste det, som Hanne Laursen betegner ”kreativ opfindsomhed”. ”Det handler fx om at skabe alternative rammer til diskussion og refleksion, når det møde, man først har tænkt ind, er forsvundet i praktiske gøremål. Og jeg oplevede, at engagerede ledere tog det ansvar ved at rammesætte, hvornår og hvordan pædagogerne kunne arbejde med faglig sparring og refleksion,” slutter Hanne Laursen. ■

Se videoen. Hvad virker, når målet er forældreinddragelse med et fælles perspektiv.

LAD STYRINGEN VOKSE NEDE FRA

Af Charlotte Skjødt Gregersen, Rikke Buus Nielsen og Julie Østergaard, studerende VIA Pædagoguddannelsen

Motivation og medbestemmelse driver værket

Hvordan omsætter pædagoger ministerielle strategier om styrket forældre-samarbejde, så det bliver meningsfuldt og håndgribeligt i hverdagen? Det har tre pædagogstuderende undersøgt ved at følge pædagogerne i Troldehuset i Aalborg – mens de udviklede og testede redskaber, der skal gøre mødet med forældrene bedre.

“Jeg har deltaget i forældremøder før, som ikke har været spændende – skulle jeg lige hilse at sige. Forældrene har banket i bordene og vist stor utilfredshed. Men da jeg kørte herud i dag, overvejede jeg slet ikke, om forældrene ville være frustrerede eller vrede. Vi agerer nemlig helt anderledes over for hinanden nu”. Sådan fortæller en pædagog i den integrerede institution Troldehuset efter et forældremøde.

Troldehuset har deltaget i pro-

jektet ‘Styrket fokus på børns læring gennem et kvalificeret og differentieret forældre-samarbejde i dagtilbud’. Et projekt, der er sat i gang af Undervisningsministeriet og Børne- og Socialministeriet med det formål at udvikle et stærkere forældresamarbejde i daginstitutioner.

Ni institutioner under Dagtilbud Vejgaard i Aalborg Kommune har deltaget i forløbet over to år. Og gennem et dynamisk samspil mellem forskningsviden, pæda-

gogisk sparring og pædagoger-nes egne refleksioner er der nu udviklet lokale løsninger på ‘det gode forældresamarbejde’ i de forskellige institutioner. Men hvordan finder målsætninger om forældresamarbejde i et ministerielt projekt vej ned i Troldehusets hverdagspraksis, så det opleves meningsfuldt for pædagoger og forældre? Hvordan bliver medarbejderne motiveret til at arbejde med forældresamarbejde? Og hvordan udvikler de ejerskab?

MED PÅ SIDELINJEN

De tre talentstuderende, Rikke, Julie og Charlotte, har deltaget i forskningsprojektets workshops og i institutionens personale- og forældremøder. De har samtidig interviewet pædagoger og lederen i institutionen for at komme tættere på deres refleksioner og oplevelser i forbindelse med projektet Styrket fokus på børn læring.

LAD STYRINGEN VOKSE NEDE FRA

De spørgsmål har vi, tre talentstuderende, der er tilknyttet forskningsprojektet, undersøgt ved at følge med på sidelinjen i Troldehuset. De har deltaget i forskningsprojektets workshops og i institutionens personale- og forældremøder. Derudover har de interviewet pædagoger og lederen i institutionen for at komme tættere på deres refleksioner og oplevelser gennem projektet.

Det første møde – sat i system
I Dagtilbud Vejgaard valgte pædagogerne at arbejde med mødet mellem pædagoger og forældre som centralt omdrejningspunkt. Det vil sige mødet i garderoben, i afhentningssituationen, i telefonkontakt før opstart, osv. Ud fra dette fælles fokus formulerede de ni institutioner i Dagtilbud Vejgaard forskellige indsatser og redskaber, der kunne udvikles lokalt for at styrke og kvalificere møderne mellem professionelle og forældre.

I Troldehuset satte pædagogerne fokus på det første møde med forældrene. Hvordan greb de det an, og gjorde de det mon på en systematisk og hensigtsmæssig måde? Pædagogen Julie fortæller: “Vi har ikke været vant til at gøre det på samme måde i huset før. Derfor udviklede vi guidelines, så vi sikrede, at der blev taget hånd om alle forældre – uanset baggrund eller tidspunkt for mødet”. Pædagogerne udviklede guidelines for telefonsamtaler, rundvisning og opstartssamtalen. Eksempelvis skulle deres guideline for opstartssamtalen sikre, at alle samtalerne kom omkring centrale temaer, der omhandlede opstarten i institutionen.

Motivation driver værket
Både ledere og pædagoger i Dagtilbud Vejgaard har altså fra begyndelsen været aktive i prioritering og udformningen af de konkrete indsatser og dermed implementeringen af projekt

Styrket fokus på børns læring. Forskellige workshops med faglige oplæg fra forskere og pædagogiske konsulenter – og tid til drøftelse og sparring – var blandt andet med til at udvikle en fælles ny viden om forældre-samarbejde i personalegruppen. Fx fik pædagogerne undervejs en fælles forståelse af, at en stærk komplementær relation til forældrene gør det lettere at inddrage forældrene i institutionen. Vi kunne altså iagttage, at projektets workshops hjalp pædagogerne med at oversætte det overordnede formål – at styrke alle børns læring – til konkrete problemstillinger og begreber, der var relevante at arbejde med i netop deres dagtilbud.

Ejerskab – skaber bedre indhold
Ifølge Niels Jørn Routhe, projekt- og dagtilbudsleder i Dagtilbud Vejgaard, har det været helt afgørende at arbejde med medarbejdernes motivation, for at projektet kunne lykkes. For

OM

Julie Østergaard
julieostergaard2905@gmail.com

Julie er studerende på VIA Pædagoguddannelsen og afslutter sit studie i begyndelsen af 2019.

Hun har deltaget som talentstuderende i forskningsprogrammet Styrket fokus på børns læring – og interesserer sig særligt for det relationelle arbejde. Både barn-barn-relationer, pædagog-barn relation og i forældresamarbejde.

OM

Rikke Buus Nielsen
rikkebuus95@hotmail.com

Rikke er studerende på VIA Pædagoguddannelsen og afslutter sit studie i begyndelsen af 2019.

Hun har deltaget som talentstuderende i forskningsprogrammet Styrket fokus på børns læring og derudover særligt optaget af pædagogik i naturen og i forældresamarbejdets betydning for trivsel og udvikling.

OM

Charlotte Skjødt Gregersen
charlotteskjoedt@hotmail.com

Charlotte er uddannet pædagog fra VIA Pædagoguddannelsen i Viborg i 2018.

Hun arbejder i et vikariat i en børnehave og er særlig optaget af børn i udsatte positioner og i etiske perspektiver i det pædagogiske arbejde.

Charlotte har deltaget som talentstuderende i forskningsprogrammet Styrket fokus på børns læring.

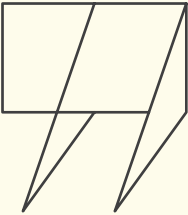
LAD STYRINGEN VOKSE NEDE FRA

FÆLLES FOKUS

”Vi så, hvordan aktiv involvering af pædagogerne skabte fælles forståelse og nye handlinger”, forklarer de tre talentstuderende. ”Pædagogerne filmede fx en morgensituation – og optagelserne betød, at de fik et nyt, fælles fokus på, hvordan de fremadrettet ønsker at møde familierne om morgenen”.

projekter initieret ovenfra kan være svære at implementere, vurderer han. ”Den berømte franske forfatter Saint-Exupéry fortæller os, at motivation altid kommer indefra. Vil du bygge et skib, skal du derfor ikke samle tømrere og snedkere, siger Saint-Exupéry. Du skal derimod vække længslen mod havet i ham”. Hermed peger Niels Jørn Routhe på det afgørende ved, at han som projektleder hjælper med at skabe de ydre rammer, som kan vække deltagernes indre drivkraft, motivation og mening. Fx i forhold til udvikling af redskaber om forældresamarbejde. ”Jeg prøver at skabe ejerskab hos de pædagogiske ledere og pædagogerne”, forklarer Niels Jørn Routhe. ”Det gør jeg ved ikke at definere, hvad de kan gøre bedre, men opfordrer dem til at undersøge, om dét de gør, kan gøres endnu bedre”. På den måde rammesætter og forstærker han medarbejdernes

Pædagog i Troldehuset: Vi har ikke været vant til at gøre det på samme måde i huset før. Derfor udviklede vi guidelines, **så vi sikrede, at der blev taget hånd om alle forældre – uanset baggrund eller tidspunkt for mødet.**

motivation. Og værner om deres oplevelse af selvstændighed, medbestemmelse og kompetence i det daglige arbejde i daginstitutionen.

Tid til tjek og justeringer
Den pædagogiske leder i Troldehuset fortæller, at personalet selv har været ansvarligt for at udvikle tiltagene i praksis. Hendes rolle har været at præsentere og prioritere projektet sammen med personalet. ”Vi kunne ikke have gjort det uden den lange tid til implementering. Vi har justeret rigtig meget fra start til nu, og det bli-

ver hele tiden bedre og bedre,” forklarer hun. Vores iagttagelse er, at personalets ejerskab til tematikken mødet og tiden til at arbejde med konkrete indsatser og projekter viser sig at være afgørende for implementeringen af en overordnet målsætning om styrket forældresamarbejde. En målsætning, der er formuleret i et fjernt ministerium.

Større trivsel og ro i maven
I Troldehuset oplever de stor tilfredshed med den måde, som det ministerielle projekt er blevet fortolket og implementeret på i deres hus. De kan mærke

en virkning i deres pædagogiske faglighed i forhold til forældresamarbejdet. ”De nye initiativer tvinger mig til at være professionel, da jeg er nødt til at inddrage forældrene i mine tanker om barnet”, forklarer pædagogen Ann-Lie, der er overbevist om, at de nye indsatser får en positiv virkning for både pædagoger, forældre og børn på længere sigt. Projektet har også haft en betydning for trivslen i personalegruppen. Flere oplever større tryk i deres pædagogiske arbejde. Der er skabt et fælles fokus og bestemte måder at gøre tingene på i forhold til forældresamarbejde. ”Selvom jeg ikke åbner mandag morgen, så er det stadig mit ansvar, at morgenen er god, forklarer Ann-Lie, der er pædagog i Troldehuset”. Og slutter: ”Jeg har ro i maven, når jeg kører hjem – for tingene er blevet systematiseret.” ■

LAD STYRINGEN VOKSE NEDE FRA

Af Johanne Thaarup og Miriam Nyborg Christensen, studerende VIA Pædagoguddannelsen

Skepsis bliver vendt til engagement, når pædagoger selv får lov til at sætte aftryk ...

Nye aktivitetskasser på legepladsen og et skærpet blik på børns muligheder for at lære. Så konkret er indsatsen i en børnehave i Randers, der ellers var skeptisk over at deltage i endnu et projekt om børns læring og trivsel.

Middagsolen står højt på himlen i børnehuset Viborgvej. Pædagog Anne Sofie Baumann Frandsen er ved at samle en gruppe børn på legepladsen – så hun kan åbne for den nye aktivitetskasse og sætte gang i legen. Det er nyt, at der igangsættes en aktivitet på legepladsen – inden kollegaernes pause er forbi. Men Anne Sofie har sammen med kollegaer og børn udviklet nogle aktivitetskasser, der, som led i et nyt læringstiltag, skal bruges på legepladsen. Kasserne er opbygget efter tematikker. Der er en ridderkasse, en dåsekasse, en boldkasse og en tryllekasse – og målet med de nye aktivitetskasser er, at de skal skabe mere plads til læring i eftermiddagstimerne.

”Idéen med kasserne og dét, at gentænke eftermiddagens aktiviteter, udspringer af projekt Styrket fokus på børns læring,” forklarer Anne Sofie. Sammen med fire andre daginstitutioner i Randers Kommune har pædagogerne i børnehuset Viborgvej i det seneste år været optaget af at arbejde med læring. Vel at mærke læring som noget, der foregår hele dagen, og ikke kun om formiddagen, når normeringen er god.

Indledende skepsis vendt til engagement

Projektet er sat i værk af Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling, og det samlede formål er at styrke en tidlig indsats og dagtilbud-

LAD STYRINGEN VOKSE NEDE FRA

denes læringsmiljøer, så alle børn trives, udvikler sig og lærer.

I Randers mødte pædagogerne projektet – og hele den centralt formuleret indsats – med skepsis. ”Der er jo ikke nogen her, der ikke vil arbejde for, at børnene trives og lærer. Men det er lidt svært at få øje på, hvordan vi igen skal få tid til at sætte os ind i og implementere nye tiltag i en allerede presset hverdag,” forklarer pædagog Anne Sofie. Undervejs i projektet fik hun og kollegaerne dog vendt deres skepsis og modstand til et stærkt engagement i udviklingen af helt konkrete tiltag, der matchede behovene hos de børnene. Og opskriften var blandt andet veltilrettelagte workshops, der fungerede som et centralt forum for pædagoger og ledere på tværs af institutioner. Og med plads til at dele erfaringer og give og få sparring.

Pædagog får mulighed for selv at sætte aftryk
Karen Randlev, lektor VIA Efter-videreuddannelse, har haft en central rolle som pædagogisk konsulent i projektet i Randers og har været med til at vende udviklingen fra skepsis til engagement. Det har hun blandt andet gjort ved at facilitere de workshops, der løbende hjalp pædagogerne i børnehuset Viborgvej med at afdække behov for læring, prioritere behovene – og med at udvikle konkrete indsatser og redskaber, der kunne imødegå disse behov. Karen Randlev forklarer, at

projektet i Randers adskiller sig fra tidligere tiltag, fordi de udviklede initiativer ikke kommer oppefra i systemet, men udvikles af pædagogerne selv. ”Projektet her skal gennemføres, ved at pædagogerne afprøver nye veje i dagligdagen – og ved at de samtidig omsætter den forskningsviden om læring og trivsel i dagtilbud, vi allerede har. Dermed kvalificerer vi i fællesskab deres praksis,” forklarer hun. Og fortsætter: ”Pædagogerne er eksperter i deres egen hverdag, så målet er, at de selv skal udarbejde den indsats, der fungerer for dem.”

OM

Miriam Nyborg Christensen
241861@via.dk

Miriam har deltaget som talentstuderende i projektet Styrket fokus på børns læring.

Hun er optaget af børneperspektiver, hverdagspædagogik og professionelle læringsfællesskaber.

OM

Johanne Thaarup
241092@via.dk

Johanne har deltaget som talentstuderende i projektet Styrket fokus på børns læring.

Hun er optaget af, hvordan pædagogisk kvalitet forstås, måles og udvikles i dagtilbud.

Pædagog i Børnehuset Viborgvej: Vi har haft mulighed for at sætte vores eksisterende praksis under lup. **Det har øget kvaliteten af vores pædagogiske praksis med leg og relationer.**

LAD STYRINGEN VOKSE NEDE FRA

IAGTTAGERE

Miriam og Johanne har fulgt projekt Styrket fokus på børns læring fra sidelinjen. De har fået bekræftet, at pædagoger gerne vil inddrage ny viden – og at deres faglige engagement stiger, når de involveres i, hvordan den omsættes i praksis.

Sæt udearealerne mere i spil
Aktivitetskasserne i børnehuset Viborgvej i Randers er netop udtryk for sådan en indsats – og idéen blev undfanget, diskuteret og udviklet på en af de tilrettelagte udviklingsworkshops. Kasserne rummer nemlig et rationale, når det handler om

at skabe flere (ude)rum med forskellige aktiviteter på legepladsen og dermed mere leg og flere fællesskaber.

Udviklingsprocessen tog udgangspunkt i en fælles udfordring på tværs af de fem daginstitutioner i Randers – for børnenes tid på legepladsen bliver, ifølge pædagogerne, ikke udnyttet optimalt. Et fælles mål for projektet i Randers blev derfor at

øge kvaliteten af leg og relationer ved at anvende udearealerne mere bevidst og herved skabe bedre deltagelsesmuligheder for børnene. Samtidig var der fokus på at arbejde bredere med læringsbegrebet – så det ikke alene handlede om pædagogiske- og voksenstyrede aktiviteter på legepladsen, men også aktiviteter, der kan styres af børnene selv.

Idéworkshoppene blev brugt til at skabe et fælles billede af, hvilke praksisændringer der var nødvendige for, at udfordringen kunne løses. Det krævede fx en omorganisering af de voksne, således at så mange voksne som muligt kan være nærværende med børn om eftermiddagen. Efter workshoppene var der fokus på at afprøve idéen i institutionen.

Læring – hele dagen
"Den konstruktive udviklingsworkshop bidrog til et tiltagende engagement hos pædagogerne og mod på at udvikle institutio-

nens praksis på en konstruktiv og deltagende måde," fortæller Anne Sofie. Og i børnehuset Viborgvej arbejdede pædagogerne nu på at udvikle aktivitetskasserne, så de kunne hjælpe både voksne og børn med at igangsætte aktiviteter.

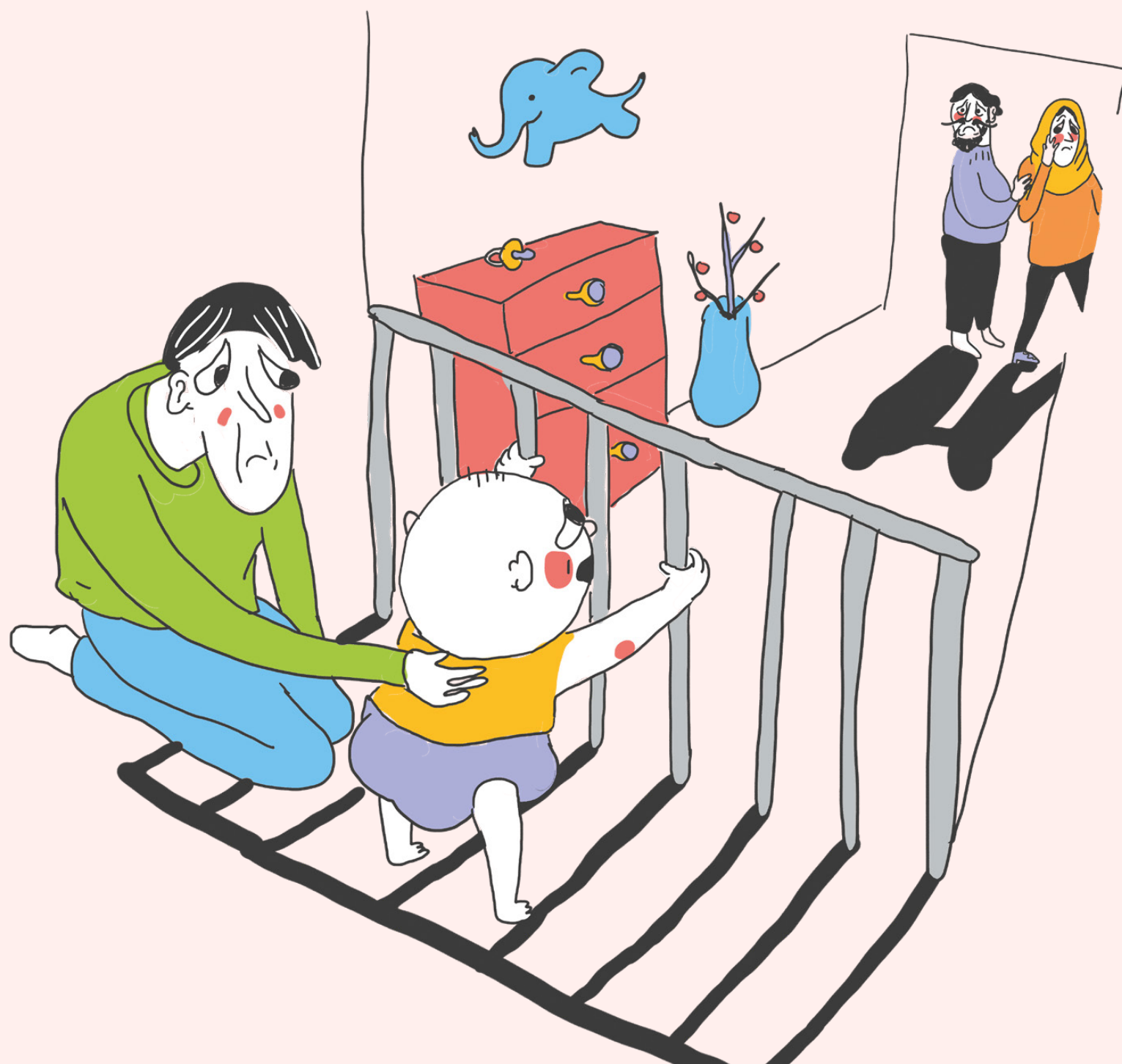
Kasserne har et varieret indhold, som de voksne i samarbejde med børnene har udviklet og som børnene med tiden selv skal kunne inddrage i deres lege. Aktivitetskasserne skal hjælpe med at strukturere læringsmiljøet og gøre det mere overskueligt. Og indholdet af kasserne kan variere alt efter, hvad institutionen arbejder med om formiddagen. På den måde sikrer pædagogerne, at rammerne for læring hænger sammen – hele dagen.

Et bedre sted at være barn og lære
"Jeg synes, det har været rigtig givende at arbejde på en måde, hvor vi som praktikere selv har

været medbestemmende i processen. Vi har taget udgangspunkt i eksperimentetskabeloner – men vi har justeret undervejs efter institutionens behov og den aktuelle børnegruppe", fortæller Anne Sofie.

Flere af de pædagoger og ledere, der deltager i den afsluttende sparringsworkshop, nikker og én tilføjer: "Det har været relevant, fordi vi har haft mulighed for at sætte vores eksisterende praksis under lup. Dette har øget kvaliteten af vores pædagogiske praksis med leg og relationer – men også givet mere motivation i hverdagen, fordi vi helt konkret kunne se, hvordan vores justeringer har gjort læringsmiljøet i børnehaven til et bedre sted at være barn. ■"

Tvungne tilbud til tumlinge

I maj 2018 indgik den danske regering samme med Socialdemokratiet og Dansk Folkeparti en aftale om obligatoriske læringstilbud til etårige i udsatte boligområder. Det vil sige områder, der befinder sig på regeringens ghettoliste. Aftalen rummer også et forslag om op til fire års fængsel for de ledere, der ikke indberetter forældrene til børn, der pjækker fra læringstilbuddet.

I Danmark har det indtil nu været helt ukendt – og utænkeligt – at offentlige ledere, der ikke adlyder ordrer, bliver stillet for retten og måske idømt en fængselsstraf. De faglige organisationer, blandt andet BUPL, er derfor stærkt kritiske. Forslaget minder om overvåg-

ningssamfund, hvor demokratiske værdier som frihed, social lighed og medmenneskelighed bliver sat ud af kraft.

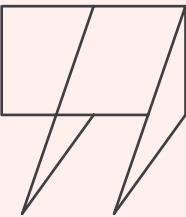
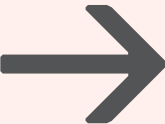
Her vil jeg imidlertid koncentrere mig om første del af aftalen – nemlig de obligatoriske læringstilbud – og de implikationer, aftalen får for de berørte borgere. Ligesom for pædagoger og andre professionelle, der skal føre den ud i livet. Forslaget vidner nemlig om en utrolig mangel på viden om børn og børns udvikling. Det fagligt-pædagogiske er helt fraværende.

Intensive og målrettede forløb for etårige

I aftalen står der fx, at læringstilbuddene, til disse små etårige børn, skal være "intensive og

målrettede forløb, der skal understøtte barnets danske sprog og generelle læringsparathed, samt introducere barnet til danske traditioner, normer og værdier". Det vil ifølge teksten sige danske traditioner og højtider: Jul, påske, grundlovsdag, fødselsdage og fastelavn. Ligesom demokratiske værdier som ligeværd mellem køn, respekt på tværs af køn og baggrund, og børnenes oplevelse af at have indflydelse på aktiviteterne i dagligdagen fremhæves. Meningen er, at hvis børn i et ghettoområde ikke er startet i daginstitution eller dagpleje, når de fylder et år, så skal de – og deres forældre – deltage i et sådanne læringstilbud 25 timer om ugen. Vel at mærke fordelt

SPIDS PEN

Forslaget vidner om en utrolig mangel på viden om børn og børns udvikling. **Det fagligt-pædagogiske er helt fraværende.**

jævnt over ugens dage og ”Mest muligt, når børnene er vågne”. Formålet er at sikre integration i samfundet – og sanktionen er af økonomisk art. Men hvad vil det sige i praksis? Hvordan ser sådan en hverdag ud for barnet, forældrene – og de professionelle? Er det et realistisk projekt – eller signalpolitik?

Læringsparate ammebørn

Børn er som bekendt forskellige og udvikler sig i forskellig takt og tempo. Deres udvikling afhænger blandt andet af stimulationen i omgivelserne. Men hvis vi ser på etårige babyer – eller spædbørn gene-

relt – så bruger de ble. Mange er ammebørn. Sundhedsstyrelsen anbefaler minimum et halvt års amning – og på linje med WHO – gerne amning op til halvandet år. Amning styrker nemlig immunforsvaret (Sundhedsstyrelsen 2018). Mange etårige kan sidde op og tage små stykker mad med to fingre. Nogle kan kravle, og nogle få børn kan rejse sig med støtte og stavre lidt. Nogle kan sige nogle få ord – mad, mor, far eller mormor – kigge efter ting, man peger på, og selv pege på dem. Hvis barnet ikke har problemer med øre, næse eller hals, øver det

sig på lyde og ord, der virker (Stevnhøj 2007). Mellem barnets første og andet år skal det i gennemsnit sove 11-14 timer i døgnet – inklusive middagslur – foreslår den nyeste forskning (Münster 2016). Så hvordan er det muligt at undgå, at småbørn mellem et og tre år sover i løbet af de fem-seks timer, de – hvis forligskredsens regnestykke skal gå op – skal opholde sig i tilbuddet? Og hvorfor står der ”mest muligt, når børnene er vågne”. Er der nogen, der tror, at pædagogerne bare lægger børnene til at sove, for selv at kunne drikke kaffe? Under alle omstændigheder

har vi at gøre med meget små børn, hvis vigtigste udviklingsopgaver er at etablere tryghed og tilknytning til deres primære omsorgspersoner – mor m/k. Og at lære at adskille sig og blive selvstændige og handlekraftige individer.

Hvornår og hvor længe i pasning?

Helt principielt kan man samtidig spørge, hvornår børn skal starte i pasning uden for hjem-

met? Børn, der endnu ikke kan gå, er henvist til at ligge eller sidde i en skråstol. Eller blive båret – hvis der er nogle ledige voksenarme. Så små børn kan også kun vanskeligt skærme deres krop og legetøj mod lidt for ivrige legekammerater.

Samtidig forekommer de vedtagne 25 timer som lang tid – sammenlignet med, hvor lang tid børn generelt tilbringer i dagtilbud. Selvom tilbuddene

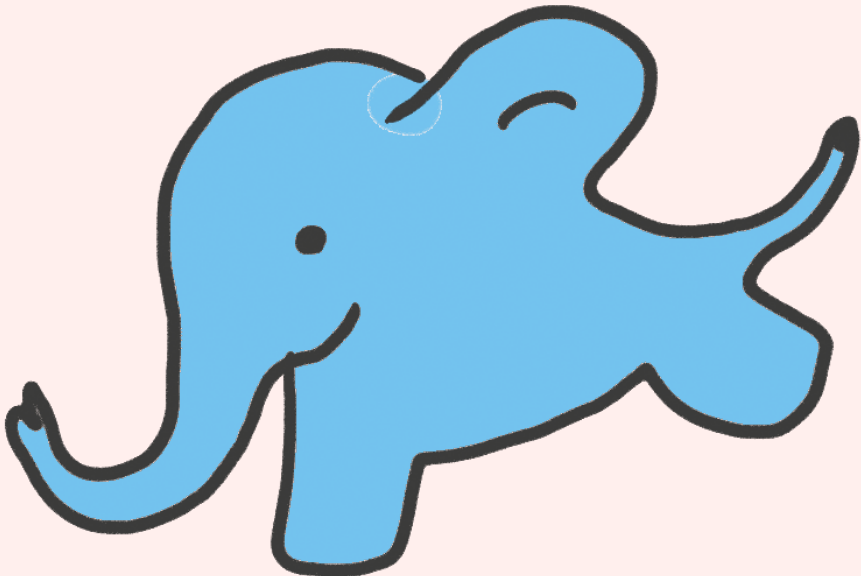

OM

Katrin Hjort
katrinh@sdu.dk

Professor, dr.phil. Institut for Kulturvidenskaber på Syddansk Universitet

Katrin Hjort er professionsforsker og særlig optaget af forandringerne i de nordiske velfærdsstater og de professions-etiske spørgsmål, vi må stille os i den forbindelse.

SPIDS PEN

skal have åbent 50 timer om ugen, så får mere end 60% af alle forældrene organiseret deres hverdag sådan, at deres børn kun er der under 40 timer (Jessen 2015).

Lær af de andre nordiske lande

Det gode spørgsmål må være: Hvorfor griber vi udfordringen an, som vi gør? Hvorfor underkender vi helt grundlæggende udviklingspsykologisk- og pædagogisk viden – og dermed også de professionelles faglighed og dømmekraft?

Mit forslag til det politiske flertal er derfor: Grib situationen an på en mere positiv og konstruktiv vis! Og her kan vi lære meget af de andre nordiske lande, hvor åbne legestuer er udbredte (Sivertsen, 2015).

En åben legestue er et arrangement, hvor børn og forældre frit kan komme og deltage. Og hvor der naturligvis er pædagogisk personale ansat. Legestuen kan være placeret i et børne-

hus, hvor sundhedsplejen også er indlogeret, og hvor der er socialrådgivere, man kan henvende sig til nogle timer om ugen. Legestuen kan også være placeret ved biblioteket eller i skolelokaler, hvor der måske er adgang til køkken, eller på plejehjemmet for ældre borgere. I legestuerne kan børn og voksne danse og synge på mange forskellige sprog, herunder nationalsproget. Voksne og børn kan læse lette bøger på skandinavisk, gøre gymnastik, tage på tur, få besøg af sundhedsplejersken, få undersøgt børnene og få oplysning om ernæring, hygiejne, vacciner, prævention med videre. I Sverige kommer repræsentanter for politiet også forbi og fortæller om, at det er forbudt at slå børn, og at de skal beskyttes mod fysisk og psykisk overlast. Men den allerstørste succes ved disse åbne børnehaver – som i de danske legestuer, der blandt andet organiseres af

kirkerne – er fællesspisning. Her tilberedes og spises der mad fra forskellige køkkentraditioner. Og når mor, far og barn er parate til at forlade den trygge ramme – og starte på arbejdsmarkedet og i almindelige daginstitutioner – så er tiden kommet til det. Lyder det ikke dejligt? ■

Litteratur

Immertreu, E. M. BUPL-Ghettoplanen er fuld af mistillid til lokal ledelse. Politiken, 14.03 2018

Jessen, F. B. Flere børn er i daginstitution længere tid end deres forældre er på job. Kristeligt Dagblad, 19.09 2015.

Münster, S. Hvor meget søvn har dit barn brug for. Nordic-parenting, 22.02 2016.

Børne og Socialministeriet, Obligatorisk læringstilbud til 1-årige i udsatte boligområder, 05.06 2018.

Stevnhøj, A. L. (2007). Gyldendals bog om barnet. København: Gyldendal.

Trafik-, Bygge og Boligstyrelsen: Ghettoområder, 10.10 2018.